

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST
A NÁHRADA ŠKODY V KARATE**

Diplomová práce

Autor: Bc. Jan Kopecký

Studijní program: Trenérství a management sportu

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Kubíček

Olomouc 2023

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Bc. Jan Kopecký

Název práce: Občanskoprávní odpovědnost a náhrada škody v karate

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Kubíček

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Rok obhajoby: 2023

Abstrakt:

Diplomová práce objasňuje problematiku občanskoprávní odpovědnosti a náhrady škody za způsobenou újmu na zdraví při soutěžích v karate důsledkem porušení soutěžních pravidel. Navazuje na trestněprávní odpovědnost v soutěžích karate. Diplomová práce začíná uvedením do problematiky vymezením nezbytných pojmů. Dále analyzuje příslušná obecná právní ustanovení, ustanovení soutěžních pravidel a vnitřních předpisů svazů karate, soudních rozsudků a disciplinárních deliktů, kterých se dopustili závodníci v soutěžích v karate tím, že hrubým způsobem porušili pravidla a způsobili soupeři újmu na zdraví, kterou jsou povinni finančně nahradit ve stanovené výši. Diplomová práce objasňuje také problematiku stanovení výše náhrady škody za způsobenou újmu na zdraví. Závěry vycházejí z právních předpisů, kazuistiky a judikatury soudního systému České republiky a Soudního dvora Evropské unie a sportovních norem vybraných Českých národních organizací karate.

Klíčová slova:

Sportovní právo, soutěžní pravidla, karate, okolnosti vylučující protiprávnost, občanský zákoník, újma na zdraví, sportovní riziko, prevenční povinnost.

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Bc. Jan Kopecký
Title: The civil liability and compensations in karate

Supervisor: Mgr. Jiří Kubíček
Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology
Year: 2023

Abstract:

The master's thesis clarifies the issue of civil liability and compensation for damages to health resulting from the violations of competition rules during karate competitions. Follows up on the criminal liability in karate competitions. The thesis begins with the introduction to the issue by defining the necessary terms. Furthermore, it analyzes relevant general legal provisions, provisions of competition rules and internal regulations of karate associations, court judgments and disciplinary offenses committed by competitors in karate competitions by grossly violating the rules and causing opponents a physical harm, which they are obliged to financially compensate in set amount. The master's thesis also clarifies the issue of determining the amount of compensation for harms to health. The conclusions are based on the legal regulations, the case studies and the jurisprudence of the judicial system of the Czech Republic and the Court of Justice of the European Union and the sports standards of the selected Czech national karate organizations.

Keywords:

Sports law, competition rules, karate, circumstances excluding illegality, civil code, injury to health, sports risk, preventive duty.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Jiřího Kubíčka, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 10. dubna 2023

.....

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Kubíčkovi za pomoc a cenné rady, které mi poskytli při zpracování diplomové práce, a mé manželce Mgr. Veronice Kopecké, DiS. za korekci pravopisu v textu této práce.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	9
2 Přehled poznatků	11
2.1 Vymezení pojmů	11
2.1.1 Sport	11
2.1.2 Bojové umění.....	12
2.1.3 Karate	12
2.1.4 Právo.....	13
2.1.5 Sportovní právo	14
2.1.6 Sportovní soutěže.....	15
2.2 Karate.....	16
2.2.1 Úvod do historie karate.....	17
2.2.2 Vznik hlavních stylů karate	17
2.2.3 Šíření karate.....	18
2.2.4 Vznik názvu karate.....	19
2.2.5 Historie stylu Shuri-te (Okinawa Shorin-ryu karate)	20
2.2.6 Sportovní karate	21
2.2.7 Shrnutí historie karate.....	22
2.2.8 Význam stupňů v karate	22
2.3 Obecné právní aspekty	22
2.3.1 Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy	23
2.3.2 Okolnosti vylučující protiprávnost.....	25
2.3.3 Nutná obrana versus další právní ustanovení	26
2.3.4 Přípustné riziko.....	27
2.3.5 Ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví	29
2.3.6 Prevenční povinnost.....	32
2.3.7 Náhrada nemajetkové újmy	34
2.3.8 Způsob odčinění nemajetkové újmy	37
2.3.9 Náhrady při ublížení na zdraví.....	39

2.4	Sportovní právní normy	40
2.4.1	Psané sportovní normy	41
2.4.2	Nepsané sportovní normy	43
2.4.3	Morální aspekty	44
2.4.4	Disciplinární řády	46
2.4.5	Soutěžní řády a pravidla v karate	47
3	Cíle	51
3.1	Hlavní cíl	51
3.2	Dílčí cíle	51
3.3	Výzkumné problémy	51
4	Metodika.....	52
4.1	Výzkumný soubor.....	52
4.2	Využité metody	52
4.3	Postup práce	53
5	Výsledky.....	54
5.1	Kazuistika případů ublížení na zdraví v soutěžích karate.....	54
5.1.1	Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2497/2004.....	54
5.1.2	Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1960/2002.....	55
5.1.3	Kazuistika deliktů podle soutěžních pravidel a disciplinárních řádů	57
5.2	Stanovení a srovnání výše náhrady škody na zdraví.....	58
5.2.1	Stanovení náhrady za odškodnění bolesti.....	59
5.2.2	Stanovení náhrady za ztížení společenského uplatnění	62
6	Diskuse.....	66
6.1	První výzkumný problém: rozbor judikatury	67
6.2	Druhý výzkumný problém: stanovení výše náhrady škody.....	69
7	Závěry	71
8	Souhrn	73
9	Summary.....	74
10	Referenční seznam	75

1 ÚVOD

Tato práce navazuje na mojí předchozí bakalářskou práci, která byla zaměřena na trestněprávní odpovědnost v soutěžích karate, disciplíně kumite (volný boj). Zabývala se trestněprávními následky vybočení z mezí zákona a porušení soutěžních pravidel karatistou jakožto osobou, která se věnuje dlouhodobě tréninku bojového umění karate. U osoby praktikující bojová umění z pohledu trestního práva se jedná o tzv. osobu „odborně způsobilou“ či „speciálně vybavenou“ k odvracení případných protiprávních útoků.

Tato navazující magisterská práce se zabývá občanskoprávní odpovědností a náhradou škody za způsobené následky v souvislosti s vybočením z mezí zákona a porušení soutěžních pravidel karate daných mezinárodní organizací reprezentovanou příslušnou národní organizací v České republice.

Obě tyto na sebe navazující témata jsem si zvolil proto, že se od dětství věnuji bojovým a úpolovým sportům a 30 let karate, ve kterém jsem držitelem mistrovského stupně 6. dan v Okinawa Shorin-ryu Karate a držitelem stupně 5. dan v Okinawa Kobudo. Od roku 2000 jsem příslušníkem Vojenské policie, kde působím jako instruktor boje z blízka, použití donucovacích prostředků a policejní taktiky. Jako předseda a hlavní instruktor České federace Okinawa Karate a Kobudo zaštiťuji veškeré aktivity této organizace, a to nejen trénink a výchovu instruktorů a následně jejich svěřenců vedených k disciplíně a sebekontrolě, ale také pořádání soutěží, ve kterých je vysoké riziko úrazů. Právě zmíněnou disciplínou, sebekontrolou a správně řízeným tréninkem napříč celou organizací je riziko úrazů a jejich následků minimalizováno. Díky oběma těmto profesím mám vztah a zkušenosti s problematikou karate nebo obecně bojovým uměním a zároveň s problematikou legislativní neboli právní. Jelikož mi není známo, že by v České republice existovala nějaká publikace, která by byla syntézou právní odpovědnosti za úrazy ve sportovních soutěžích v karate, je pro mě výzvou být autorem takové práce.

Aktuálnost tohoto tématu spočívá v tom, že porušování zákonů a pravidel jsou od nepaměti součástí lidského života, protože se v naší společnosti nacházejí lidé, kteří chtějí dosáhnout výhod snadněji, ovšem ne zcela poctivou cestou. V podmínkách sportovních soutěží, nejen v karate, se může jednat o touhu po vítězství nebo snahu poškodit zdatnějšího soupeře, a to nedovolenými způsoby, které jsou v rozporu s pravidly i v rozporu s obecně platnou legislativou. V opačném případě může dojít k jednání, kterým závodník předstírá nebo zveličuje své zranění za účelem finančního obohacení při odškodnění bolesti a v horším případně i za ztížení společenského uplatnění.

Pro seznámení čtenáře s terminologií a problematikou oborů legislativy a karate, charakterizují některé základní pojmy, se kterými se setká v dalších kapitolách této práce.

Čtenáře také uvedu do světa karate, jeho vzniku, historie a vývoje, jež ovlivnil i jeho současnou podobu, a to ve sportu, v sebeobraně, získávání stupňů i šíření po celém světě. Následně analyzuji potřebná obecná právní ustanovení týkající se občanskoprávní odpovědnosti a náhrady škody ve sportovních soutěžích, mezi které patří okolnosti vylučující protiprávnost, ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví, prevenční povinnost, náhrada a způsob odčinění nemajetkové újmy. Druhým nosným pilířem této problematiky je sportovní právo, v rámci, kterého popíšu a vysvětlím sportovní normy a vnitřní předpisy, konkrétně soutěžní pravidla a soutěžní a disciplinární řády, kde se zaměřím na penalizace za porušení pravidel.

Ve své práci jsem si vytyčil jako hlavní cíl, jak již vyplývá ze zadaného tématu „Občanskoprávní odpovědnost v karate a náhrada škody“, popsat a rozebrat příslušné právní ustanovení související s případy ublížení na zdraví následkem porušení prevenční povinnosti, která je zároveň vymezena soutěžními pravidly v karate. Jako první dílčí cíl jsem si stanovil tyto výše uvedené právní ustanovení za využití soudní judikatury a komentářů analyzovat. Plánuji provést také analýzu sportovních norem, soutěžních pravidel kumite, soutěžních a disciplinárních řádů. Druhý dílčí cíl se bude zabývat kazuistikou případů týkajících se porušení soutěžních pravidel při soutěžích v karate s následkem ublížení na zdraví a povinností nahradit nemajetkovou újmu. Zde využiji syntézu soudních rozsudků a judikátů, které vzájemně propojím s kazuistikou a zkušenostmi v oblasti výše uvedených sportovních norem, soutěžních pravidel, soutěžních a disciplinárních řádů. Za třetí dílčí cíl jsem si stanovil objasnění problematiky určení výše náhrady škody za ublížení na zdraví podle příslušných právních předpisů, metodik, kazuistiky a judikatury soudního systému České republiky a Soudního dvora Evropské unie.

Dosažení úkolů a cílů této práce je determinováno prolínáním několika oborů, a to zejména sportu a práva, jejíž podobory a ustanovení budou rozebrány v druhé kapitole práce. Využití právní ustanovení z jednotlivých právních norem jsou veřejně dostupné, nejnadhěji na některém z oficiálních webových právních portálů. Pro studii a srovnání sportovně právní problematiky budu využívat dvě české národní organizace karate disponující národní autorizací pro dané odvětví a jejichž vnitřní předpisy jsou dostupné na jejich oficiálních webových stránkách. K dosažení výsledků této práce, které budou sepsány a shrnuty v posledních kapitolách, bude rovněž využito zejména právních předpisů některých orgánů a resortů státní správy a dostupných rozsudků a judikátů pro registrované uživatele oficiálních právních portálů.

V rámci daného rozsahu této diplomové práce není možné zachytit veškerou problematiku a všechny její aspekty, a proto se budu snažit zjistit a popsat pouze zásadní věci důležité pro občanskoprávní odpovědnost karatisty při soutěžích a náhradu škody z pohledu trenéra a manažera sportovní organizace.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

Pro uvedení do problematiky této práce, která slučuje více oborů a pro její lepší pochopení, je nezbytné nejdříve definovat některé pojmy z jednotlivých oborů vedoucí k objasnění specifických disciplín, které mohou být pro čtenáře z rozdílných specializací a odborností neznámé. Vymezené níže uvedené pojmy vzájemně spojují několik oborů, a to zejména sport, bojové umění, sportovní soutěže a právo. Dále je potřebné seznámit čtenáře s obecnými a sportovními právními normami a poznatky z nich jejich rozbořem získaných. Z obecných právních norem se jedná především o některá právní ustanovení trestního zákoníku, z části okolností vylučujících protiprávnost a právní ustanovení občanského zákoníku týkající se občanskoprávní odpovědnosti a náhrady škody za újmu na zdraví způsobenou ublížením na zdraví při porušení soutěžních pravidel. Kapitola Karate analyzuje historii karate, jeho šíření do světa, vzniku sportovního karate a soutěží, zavedení kategorií podle stupňů a další faktory ovlivňující průběh a bezpečnost při soutěžích. Tuto část práce završuje objasnění sportovních norem postupně zaměřených na sféru bojových umění a karate. Podrobně popisuje a vysvětluje disciplinární řízení, soutěžní řády a pravidla karate včetně zakázaných technik a disciplinárních sankcí.

2.1 Vymezení pojmů

Níže uvedené a podrobně definované pojmy, se kterými tato práce za využití stanovených metod a účelem dosažení cílů pracuje, vede čtenáře k orientaci v odborné problematice dané tématem této práce.

2.1.1 Sport

Pojmem sport je označována převážně pohybová tělesná aktivita provozovaná s náradím, vybavením či bez něj, podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou navíc měřitelné nebo porovnatelné s jinými provozovateli téhož sportovního odvětví. Daná aktivita má jasná pravidla podle kterých se soutěží, a to vylučuje z oblasti sportu například válku. Aktivita má soutěžní charakter, dochází k poměrování jejích výsledků, což vylučuje činnosti podobné sportu, ale provozované nesoutěžním filozoficky zaměřeným způsobem (Dombrovská et al., 2019, p. 1).

V Zákoně o podpoře sportu je uvedeno: „Sportem je pro účely tohoto zákona každá forma tělesné činnosti, která si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, upevňování zdraví

a dosahování sportovních výkonů rekreačně nebo v soutěžích všech úrovní, a to individuálně nebo společně” (zákon č. 49/2023 Sb., § 2 odst. 1).

Jeden ze sekundárních efektů sportu je prvek rizikovosti, který hrozí nejen při tréninku, ale mnohem více při soutěžích. Míra rizikovosti se liší podle sportovního odvětví a jednotlivých soutěžních disciplín (osobní sdělení, 9. března, 2023).

2.1.2 Bojové umění

Bojová umění vznikla ze základního lidského pudu sebezáchovy. Tento instinkt způsobil, že primitivní člověk žijící bez účinných zbraní v jeskyních a na stromech se bránil proti útokům pomocí svých rukou, nohou nebo jiných částí těla. Způsob, jakým se umění sebeobrany vyvíjelo, mělo mnoho podob (Nagamine, 1976, p. 19). S postupem času se v různých oblastech vytvářely určité způsoby boje, které se začaly vzájemně od sebe odlišovat (Fojtík, 1999, p. 9). Největšího vývoje však dosáhly bojové systémy v zemích Dálného východu (Stará Čína, Korea, Japonsko atd.), kde byly tajemstvím a často i spojovány s buddhismem (Náchodský, 2006, pp. 37 - 38). Totéž se odehrávalo u zbraní sečných, bodných a později i palných (Fojtík, 1999, p. 9).

V ranných společnostech schopnost úspěšně bojovat, případně ubránit se útoku protivníka, patřila mezi základní prostředky přežití jedince i společenské skupiny (Fojtík, 1999, p. 9). K rozvoji bojových umění nepřispěla pouze dokonalost technik a schopnost přestát nadlidsky tvrdé podmínky, ale také boj o území, sociální postavení nebo vůdcovství (Šebej, 1994). Lidé tak začali vnímat to, že správně použité techniky dokážou rozhodnout bojové situace ve vlastní prospěch (Hippík et al., 2017).

Pro původní bojové aktivity oblasti Dálného východu i z nich odvozené moderní formy se ujal název bojová umění, který je používán celosvětově. Cílem sice nadále zůstalo porazit nepřítele, ale zároveň bylo zřejmé, že cvičením těchto dovedností rozvíjí člověk sebe sama i v jiných ohledech, než jen v úzké dovednosti boje (Fojtík, 1999, pp. 10 - 11). Bojová umění patří mezi nejstarší a nejpropracovanější obory lidské činnosti (Hippík et. al., 2017, p. 4).

2.1.3 Karate

Karate je systém neozbrojené obrany vzniklé na ostrově Okinawa. Využívá různé techniky úderů, bloků, kopů, hodů a páčení kloubů (Clarke, 2012, p. 7). Karate je jedno z nejstarších a nejkompexnějších bojových umění světa, které úspěšně přešlo do moderní doby (Fojtík et al., 1993, p. 5). Japonské znaky „karate“ znamenají „prázdná ruka“ (Clarke, 2012, p. 7).

Původní účel karate byl velmi vážný, byla to potencionálně záležitost života a smrti. Prostředkem boje bylo vycvičené, silné a poddajné tělo. S rozvojem palných zbraní role člověka v boji beze zbraně poklesla, ale současně tato stará umění přetrvala a rozšířila se do světa pro své přínosy do oblasti pečování o zdraví, fyzického rozvoje, mentálního rozvoje i do oblasti branné (Fojtík et al., 1993, p. 5). V současnosti existuje mnoho stylů karate, které můžeme podle účelu rozdělit na dvě hlavní části, a to sportovní karate a tradiční karate. Další základní dělení karate je podle původu, a to na japonské karate a okinawské karate. Zpravidla všechny okinawské styly jsou tradiční, kde byl dochován původní účel. Všechny japonské styly vznikly deformací technik a výrazným zredukováním forem a metod tréninku za účelem úzkého zaměření na sportovní soutěže (osobní sdělení, 6. ledna, 2021).

Karate se v současnosti provozuje z řady důvodů, avšak téměř všude na světě je pro začátečníky hlavním motivem naučit se sebeobraně. Motivace se v průběhu výcviku mění a řada mladých adeptů se většinou rozhodne pro sportovní pojetí, v němž je zachováno napětí boje omezené pravidly (Bláha et al., 2004, p. 16). Tradiční pojetí karate jako bojového umění je zaměřeno na sport, sebeobranu a všestranný rozvoj a je možné jej cvičit v každém věku.

Závěrem je důležité zdůraznit jeden z principů karate, a to „karate ni sente nashi“ což v překladu znamená: „V karate neexistuje první útok“ (Weinmann, 2002). V praxi tento princip vystihuje to, že karate slouží výhradně k obraně, a proto všechna cvičení kata všech stylů karate začínají obrannou technikou (osobní sdělení, 6. července, 2009).

2.1.4 Právo

Právo je soubor obecně závazných pravidel chování, vytvořený státem v určité zvláštní formě, jde o státem vynutitelný souhrn právních norem. Právo je přesně stanovený systém právních norem, zajištěný státní mocí a zabezpečený státním donucením.

K tomu, aby občan mohl využít svých práv či je účinným způsobem chránit a byl si také vědom svých povinností, které s právy úzce souvisejí, potřebuje vykazovat alespoň minimální znalost základních ustanovení našeho právního řádu.

Právo se při regulaci společenských vztahů setkává s nejrůznějšími mimoprávními systémy, které mohou upravovat okruh shodných společenských vztahů. Tyto mimoprávní systémy pak mají vliv na motivaci sociálního chování a při samotné tvorbě práva nemohou být ignorovány.

Příkladem těchto mimoprávních normativních systémů jsou normy náboženské a morální. Někdy může být regulace určitého společenského vztahu v pojetí právní normy a mimoprávní normy rozdílná.

Právní soustava je tvořena souhrnem všech právních norem, které jsou v daném časovém období na území daného státu platné. Právní soustavu tvoří odvětví práva veřejného a soukromého. Pro právo veřejné je typická nerovnost zúčastněných subjektů, jeden ze subjektů vystupuje v pozici silnějšího.

Pro práva soukromé je naopak typická rovnost vztahů subjektů práva, kde vzájemná práva a povinnosti jsou upravována smluvně.

Nejdůležitější právní vztahy ve státě upravuje Ústavní právo, zejména základní práva a svobody občanů, uspořádání státu, rozdělení státní moci a její výkon. Základními prameny práva ústavního jsou Ústava, Listina základních práv a svobod ČR a ústavní zákony (Nováková, 2007).

Rozlišujeme především právo objektivní a právo subjektivní. Objektivním právem se rozumí v normativním smyslu, tj. souhrn právních norem jako obecně závazných pravidel chování stanovených či uznatelných státem. Právní normy se vyznačují formální určitostí, jsou obsaženy v oficiálních, státem či státy uznaných pramenech práva. Subjektivní právo představuje možnost chování zaručenou právním subjektům objektivním právem. Struktura subjektivního práva zahrnuje jak samotnou možnost chování, tak tomu odpovídající právní povinnost jiného právního subjektu. Právní povinnost je možno vymezit jako nutnost chovat se určitým způsobem pod hrozbou sankce (Gerloch, 2007, pp. 20 - 21).

2.1.5 Sportovní právo

Sportovní právo lze obecně definovat jako právní obor, který reguluje nebo se přímo vztahuje ke sportu jako oboru lidské činnosti. Není to disciplína jen čistě soukromoprávní. Jediným hodnotícím prvkem je právě ona specifická lidská činnost a tou je sport (Dombrovská et al., 2019, p. 1).

Sportovní právo jako samostatné právní odvětví existuje v zahraničí již několik desetiletí a jeho úpravou se zabývá také Evropská unie. V České republice však patří sportovní právo mezi právní odvětví poměrně nová a dlouho nepanovala shoda, zda se vůbec o samostatném odvětví práva dá hovořit. Obecně jde o odvětví, jež upravuje například obchodněprávní vztahy, pracovněprávní vztahy, téma dopingu, právo duševního vlastnictví a právo na ochranu osobnosti a v neposlední řadě pak také občanskoprávní a trestněprávní odpovědnost za úrazy vniklé při sportu. Touto problematikou se nakonec musely začít zabývat také české soudy, neboť sport je významnou součástí společnosti, jde často o aktivitu zvýšeně rizikovou a není žádoucí, aby byla oblast sportu zcela oddělena od oblasti právní, a tedy právem neregulována. Sportovní pravidla totiž nemohou úplně nahradit právní úpravu. Občanskoprávní úprava odpovědnosti

přítom v České republice neobsahuje specifická ustanovení pro sportovní činnost, je proto potřeba uplatnit úpravu obecnou (Právní prostor, 2018).

Sportovní právo se tedy zabývá primárně regulací, která se týká přímo výkonu sportovní činnosti – tedy předpisy, které upravují pravidla výkonu jednotlivých sportů, pravidla soutěží a organizace vzájemných vztahů a vztahy mezi sportovci a jejich asociacemi. Do sportovního práva patří i mezinárodní aspekty sportu, a to jak v rámci soutěží v jednotlivých sportovních oborech, tak i celosvětová a multidisciplinární hnutí, jako je hnutí olympijské se všemi svými aspekty. Sportovní právo zahrnuje samozřejmě i oblast kárnou a disciplinární na oborové, národní i mezinárodní úrovni a oblast boje proti dopingu (Dombrovská et al., 2019, p. 2).

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 493/2015 ze dne 20. 5. 2015 v posledních několika letech se zahraniční i české soudy začaly odklánět od striktního používání výše uvedeného pravidla porušení sportovních pravidel a v relativně jednotné judikatuře tak došlo k určitému průlomům. Novější judikatura došla k závěru, že sport je činností, která s sebou nese zvýšené riziko, čehož si jeho účastníci jsou nepochybně vědomi a musí tak s určitou mírou rizika počítat. Je proto potřeba zkoumat nejen zda došlo k porušení sportovních pravidel, ale také konkrétní okolnosti daného případu a intenzitu předmětného zákroku či akce. Samotné porušení pravidel nemůže bez dalšího znamenat porušení prevenční povinnosti stanovené zákonem, ale naopak musí toto porušení podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry.

Sportovní právo obecně, i odpovědnost za sportovní úrazy, jsou tématem velmi aktuálním, jemuž právo a judikatura věnuje stále větší pozornost. Jde o oblast procházející značným vývojem, a to zejména vývojem soudní rozhodovací činnosti, jež umožňuje pružněji posoudit zvláštnosti každého konkrétního případu a lépe reflektuje zvláštní postavení společenského fenoménu sportu jako takového. I přes tento uvolněnější výklad, jež poněkud zmírnil nároky kladené na účastníky sportovních činností v rámci jejich prevenční povinnosti by však sportovci, ať už profesionální či amatérští, měli mít zvýšeně rizikovou povahu sportu na paměti (Právní prostor, 2018).

2.1.6 Sportovní soutěže

Sportovní soutěže a sportovní výkony patří k základním charakteristikám sportu. Sportovní soutěže umožňují srovnání výkonnosti jednotlivců a sportovních kolektivů, které se uskutečňuje v rámci přesně definovaných pravidel a řádů příslušných sportovních odvětví. Cílem je dosáhnout v daném čase a podmínkách nejvyšších výkonů, které vedou k vítězství, resp. K předpokládanému umístění v konkurenci s ostatními soutěžícími.

Obsahem sportovních soutěží je symbolický boj, uskutečňovaný promyšleným jednáním prostřednictvím specializovaných dovedností na úrovni relativně maximálního výkonu jednotlivce či kolektivu. Dominantním znakem tohoto boje je soutěživý (kompetitivní) vztah k soupeři a v případě kolektivních výkonů i vztah kooperativní (spolupráce). Boj o vítězství je veden nejen v rámci psaných pravidel, ale i v nepsaném duchu „fair play“. V jeho průběhu se uplatňuje řízená agresivita, jde však nikoliv o porážku nepřítele, ale o vítězství nad soupeřícím partnerem (Bunc et al., 2002, p. 271).

Ve vztahu k tréninku jsou sportovní soutěže jeho vyvrcholením, jeho hlavním cílem. Sportovci v nich zhodnocují tréninkem dosaženou trénovanost a sportovní formu, připravenost prezentovat svoji úroveň ve specifických soutěžních podmínkách. Ze soutěží a soutěžních výkonů se odvozuje zaměření dalšího tréninkového procesu. Pro sportovce znamenají soutěže významnou součást motivace v jejich dlouhodobém tréninku. Tuto motivaci ještě posiluje skutečnost, že sportovci demonstrují své výkony před zraky veřejnosti.

Sport zaujímá ve společnosti významné postavení, obohacuje o nové hodnoty a přispívá tak ke kvalitě života. Tento ohlas ve veřejnosti se uplatňuje často právě prostřednictvím soutěží. Zájem o sport, a zvláště o jeho soutěže formou aktivního i pasivního diváctví, se stal důležitou náplní volného času. Popularita a přitažlivost sportovních soutěží závisí nejen na úrovni výkonů sportovců a dramatičnosti sportovních bojů, ale také na širších společenských souvislostech jako jsou soutěže olympijských her, soutěže zdravotně postižených sportovců, náborové soutěže dětí a mládeže (Bunc et al., 2022, p. 271).

Aktivní vykonávání sportovní činnosti je spojeno s rizikem vzniku zranění. Nemusí se jednat pouze o zranění bez přičinění jiné osoby, ale převážně o zranění v důsledku chování jiného sportovce, který porušil soutěžní pravidla (Coufalová et al., 2014, p. 65-66). Průběh sportovních soutěží, hodnocení, přestupková a disciplinární jednání jsou upraveny sportovními pravidly (Carpenter et al., 2012, p. 62).

2.2 Karate

Karate je v současnosti rozšířeno do celého světa, a oproti jeho několika staleté historii má dnes mnoho směrů nazývaných stylů, které jsou šířeny v mnoha světovými organizacemi. V této kapitole je čtenáři přiblížen nejen vývoj tohoto sportovního odvětví, respektive stylu bojového umění, ale i další specifika výrazně odlišné od většiny sportovních odvětví a disciplín.

2.2.1 Úvod do historie karate

Abychom správně porozuměli podstatě karate, musíme se zaměřit na ostrov Okinawa. Je to největší ostrov souostroví Ryu Kyu, které se rozkládá mezi Taiwanem, Japonskem a Čínou. Toto souostroví čítá kolem 70 ostrovů. Na Okinawě po staletí existoval způsob boje TE. Není známo, jak tento způsob boje vypadal po stránce technické, ale byl výtvořem okinawských lidí v jejich staleté historii. Od 10. století zahájila Čína s Ryu kyu obchodní styky. Mnoho Číňanů tehdy přišlo na Okinawu a mezi nimi několik expertů na Kenpo. Umění a tradiční kultura tohoto ostrova nese znaky čínského vlivu (Staniszew, 2001).

Od 16. do 19. století byla Okinawa ohrožována konflikty mezi Japonskem a Čínou. Tyto dvě země střídavě vládly souostroví. Pokaždé byla zaváděna vojenská tyranie, zakazující všechny zbraně, aby se zabránilo rebelii (Náchodský, 2006). Zákon o zákazu vlastnění zbraní se nazýval „Haitó rei“ a vydal jej klan Satsuma, který v té době vládnul. A právě v tomto období se objevily nejen bojové techniky holýma rukama potají předávané od mistrů jejich žákům, ale také zbraně vytvořené z nástrojů denní potřeby, a to jak ze zemědělských nástrojů, tak i rolnických a rybářských nástrojů. Tréninky se konaly převážně v noci a byly založeny jen na efektivních výsledcích. Pevná vůle, utvrzená hrozným chováním útočníků (okupantů), kombinovaná se snahou o přežití nedávala prostor předvádění ani atraktivitě. (Česká federace Okinawa Karate a Kobudo [ČFOKK], 2010).

2.2.2 Vznik hlavních stylů karate

Toto umění, respektive systém vznikl v oblasti tří měst: Naha, Shuri a Tomari a proto tyto města dala vznik třem hlavním stylům (Šebej, 1995).

Naha-Te se rozvíjelo v oblasti hlavního přístavního města Naha, které bylo velkým obchodním centrem. Naha-Te je také známé jako Shorei-Ryu (“inspirativní” styl), což se vyvinulo na dnešní Goju-Ryu a Uechi-Ryu, které nyní patří mezi styly okinawského karate. Naha-Te je styl pocházející z čínských bojových technik z jižní Číny. Klade důraz na dýchání a kontrolu Ki (vnitřní síly), čímž se podobá taoismu (Nagamine, 1976).

Shuri-te byl styl, který vznikl v oblasti města Shuri, starém Okinawském hlavním městě. Bylo to místo, kde žil král a aristokracie. Shuri-Te je nyní na Okinawě známé jako Shorin-Ryu (v překladu „styl z malého lesa“), které později položilo základy Shotokanu a Wado-Ryu v Japonsku. Shuri-Te má původ v čínských bojových technikách ze severu Číny. Vzniklo převážně ze Shaolin Kenpo. Je dynamičtější a rychlejší s přirozeným dýcháním. Při obranných akcích využívá úhybů (Nagamine, 1976).

Tomari-Te se začalo cvičit ve vesnici zvané Tomari. Ta se rozléhala nedaleko města Shuri a byla obývána především farmáři a rybáři (Česká federace Okinawa Karate a Kobudo, 2010). Tento původní styl zanikl a později jeho pozůstatky spojením se Shuri-te vzniklo Matsubayashi-ryu (Nagamine, 1976).

V historii vývoje karate jsou však nejdůležitějšími styly Shuri-Te a Naha-Te (Te = ruce). Tyto dva styly se k nám dostaly díky mistrům, kteří předávali své znalosti získané od jejich starých mistrů (Clarke, 2012).

2.2.3 Šíření karate

Za tvůrce karate je považován Sokon „Bushi“ Matsumura – šéf královské ochranky panovníka Ryu Kyu. Byl znalcem okinawského TE, rovněž ovládal čínské ch'nan fa z okolí kláštera Shaolin a dále Jigen-Ryu – japonské bojové umění klanu Satsuma. Na základě těchto tří bojových umění stvořil karate a dal mu formu blízkou TE, jaká se dnes cvičí. Matsumurův žák – Anko Itosu zmodernizoval karate a dal mu současnou podobu. V dubnu 1901 zahájil proces zavádění karate do škol na Okinawě. Proces zavádění karate jako základního prvku tělesné výchovy ve školách skončil v roce 1905 a toto datum je uváděno oficiálně jako datum zavedení karate do škol. Zavedení karate do škol je důležitým krokem v jeho historii, protože dávalo možnost širokého seznámení se s ním, zvyšování popularity a šíření (Nagamine, 1976).

Rozšiřování karate za hranice Okinawy začalo v letech 1880–1910, kdy se Okinawané začali stěhovat na Hawai. Od roku 1903 začala další emigrační vlna Okinawanů z Hawaie do Kalifornie a spolu s nimi se šířilo i karate (Staniszew, 2001, p. 13).

Ve 20. letech bylo karate přeneseno do Japonska. První, kteří ho přinesli byli: Choki Motobu, Gichin Funakoshi, Kenwa Mabuni a Kanken Toyama. První formální sdružení karate bylo založeno v dubnu 1918 v domě mistra Kenwa Mabuni v Shuri na Okinawě. Devět okinawských mistrů: Chomo Hanashiro, Chodo Oshiro, Gishin Funakoshi, Choshin Chibana, Kenwa Mabuni, Anbun Tokuda, Shinpan Shiroma, Masumi Tokumura a Ryugyu Ishigawa založili sdružení pod názvem Karate Kenkyu Kai. V roce 1924 jiní mistři: Chojun Miyagi, Jukatsu Kyoda, Jinan Shiuzato, Koki Shiroma, Chotoku Kyan a Choki Motobu zakládají v Naha na Okinawě Karate Kenkyu Club (Staniszew, 2001, p. 14).

V březnu 1926 sloučením obou sdružení vzniká Okinawa Karate Club, který je první formální organizací v historii karate. V roce 1930 Okinawa Karate Club – organizace, která sdružuje různé styly karate, je přijata do Okinawského atletického svazu. Dne 8. prosince 1933 je Okinawa Karate Club přijat do Nippon Butaku Kai v Japonsku a od této doby je karate oficiálně uznáváno za větev japonského Budo (Staniszew, 2001, p. 14). V lednu 1937 vzniká

Okinawa Prefectural Karate-do Promotion Society, ve které jsou zakládajícími představitelé různých škol karate: Yabu Kentsu, Chomo Hanashiro, Chotoku Kyan, Choshin Chibana, Shinpan Shiroma, Chojun Miyagi, Jukatsu Kyoda, Chojo Maeshiro a také Genwa Nakasone (Staniszew, 2001, p. 14).

Druhá světová válka způsobila smrt mnoha lidem, kteří měli co společného s karate na Okinawě. Po válce se každá škola vydala jiným směrem – neexistovala žádná unifikace, každé dojo žilo ve vlastním světě a zabývalo se čistě samo sebou, aby se pokusilo vyplnit prázdné místo v karate způsobené válkou. Styly a školy karate na Okinawě zůstávaly v izolaci bez vzájemného propojení. Přesto všechno se karate začalo stávat mezinárodním sportem s velkou popularitou. „Mezinárodní“ karate očekávalo od Okinawy převzetí všech rozhodných kroků s cílem zorganizování a usměrňování vývoje karate. Toto vzešlo z iniciativy mistra Chochina Chibany. V dubnu 1956 představitelé čtyřech nejvýznamnějších škol karate: Choshin Chibana (Okinawa Shorin-Ryu Karate), Keni Uechi (Uechi-Ryu), Meitoku Yagi (Goju-Ryu) a Shochin Nagamine (Matsubayashi-Ryu) zakládají Okinawa KarateDo Federation. Prezidentem organizace se stává Choshin Chibana (Staniszew, 2001, p. 14). Federace svým záběrem sdružuje mnoho stylových organizací a stává se koordinátorem Okinawa Karate na světě. Zavádí tři učitelské tituly: Renshi, Kyoshi, Hanchi a dále vytváří stupnici Kyu a Dan. Dřív sloužil pás pouze na převazování kimona a jeho barva neměla žádný význam. Stupnice se ustálila na 6. Kyu až 10. Dan. V roce 1960 vzniká na Okinawě jiná více stylová organizace karate jako pobočka Japonské AJKF, která provozuje méně významné styly Okinawského Karate. Okinawští mistři dochází k závěru, že je potřeba, aby existovala jedna silná organizace a v únoru 1967 se obě slučují a vzniká All Okinawa KarateDo Federation. Prvním prezidentem federace se stává Shoshin Nagamine (Staniszew, 2001, p. 14).

25. července 1981 je organizace zreformovaná a přejmenovaná na Okinawa Ken Karate-Do Renmei (Okinawa Karate-Do Prefectural Federation). Obecně Okinawa Karatedo Prefectural Federation dnes řídí všechny významnější styly a školy karate z Okinawy. Navazuje na staré tradice a snaží se je využívat v dnešní době (Staniszew, 2001, p. 14).

2.2.4 Vznik názvu karate

Název Karate byl poprvé použit v roce 1906 mistrem Chomo Hanashirem. Výklad znamená „prázdné ruce“ a je analogií ozbrojené ruky. Ruce vytrénované na makiwaře byly opravdovou zbraní. Název karate zcela vytlačuje původní název TODE čili „čínské ruce“ (Staniszew, 2001, pp. 14 - 15). V roce 1936 se na setkání zorganizovaném v Naha šéf-redaktorem Ryu kyu Shinpó Press Chofu Oto sešli čtyři mistři: Chomo Hanashiro, Choki Motobu, Chotoku Kyan a Chogun

Miyagi, kde se shodli na tom, že název karate vymyšlený Ch. Hanashirem je nejuvěstičnějším názvem pro bojové umění vzniklé na Okinawě. O rok později v roce 1937 na setkání významných mistrů různých škol byl konečně oficiálně potvrzen název karate (Staniszew, 2001, p. 15).

2.2.5 Historie stylu Shuri-te (Okinawa Shorin-ryu karate)

Shuri-Te bylo cvičeno samuraji žijícími na dvoře chrámu Shuri. Původ Shuri-Te a jeho vývoj v Shorin-ryu je datován před dvěma stoletími na ostrově Okinawa.

Shinjo Choken byl Dai Jo nebo reprezentativní postava v historii Shorin-ryu. Byl znám jako první student Shuri-Te. Shuri-Te cvičil koncem 16. století a začátkem 17. století (ČFOKK, 2010).

Po něm další velký válečný student nazývaný Tode SAKUGAWA (1782-1865) se stal na Okinawě slavným. Je považován jako první iniciátor Karate na Okinawě. V roce 1756 se Sakugawa stal studentem představitele Čínské armády nazývaného Kushanku (ČFOKK, 2010).

Kushanku byl velmi dobrý a slavný mistr Kenpo pro jeho schopnosti v boji. Udělal několik věcí, které ovlivnili Shuri-Te a později se vyvinulo v Shorin-ryu. Učil mnoho lidí z Okinawy včetně Chatan Yara a Shionja z Shuri. Přivedl osobní studenty z Číny na Okinawu a takto šířil čínské styly. Kromě toho bylo známo, že Kushanku zavedl techniku, kde pěst při stažení byla v pozici připravené k zásahu podél trupu (HIKITE) a to umožňovalo tímto zámyslem udeřit na citlivý terč. Kushanku je tvůrce speciálního kumite nebo sparingu v Okinawském Karate (ČFOKK, 2010).

Poté se stal Sakugawa dobře známým expertem v čínském bojovém stylu zvaném Tode. Byl také znám jako první učitel karate na Okinawě. Dějiny říkají že Sakugawa sloučil Čínský styl Kenpo (Tode) s Okinawským stylem Shuri-Te. Tato skutečnost položila základy Okinawského Karate (Clarke, 2012).

Ale nejslavnější byl Sakugawův poslední student Sokon Matsumura (1809-1896). Byl nazýván Bushi (válečník) Matsumura nebo Shuri Matsumura. Sokon Matsumura byl expert známý v bojovém umění celého souostroví. Všechny rodokmeny Okinawského Karate se datují zpět k Sokonu Matsumurovi, protože byl první, kdo zahájil výukový systém, který nazýval Shuri-Te (Clarke, 2012).

Nejslavnějším žákem Matsumury byl Anko Itosu, který zmodernizoval styl. Žáky mistra Itosu byli: Yabu Kentsu, Chomo Hanashiro, Chochin Chibana, Chotoku Kyan, Choki Motobu, Moden Yabiku, Anbun Tokuda, Chojo Oshiro, Shinpan Shiroma. Všichni učili Shorin-ryu na Okinawě dále Gichin Funakoshi, Kenwa Mabuni a Kanden Toyama, kteří odcestovali z Okinawy do Japonska, kde zůstali na stálo a učili tam karate (Nagamine, 1976, p. 24).

Po smrti Anko Itosu se stal jeho pokračovatelem Shoshin CHIBANA, který styl vypracoval do konečné podoby. V roce 1933 změnil název ze Shuri-te na Okinawa Shorin-ryu Karate (Nagamine, 1976, p. 183). V listopadu 1958 mistr Chibana zakládá organizaci Okinawa Shorin-ryu Karatedo Association. Po smrti mistra Chibany určitý čas vede organizaci Katsuya MIYAHIRA pokračovatel linie Matsumura-Itosu-Chibana. Obecně se do struktur Okinawa Shorin-ryu Karatedo Association začleňuje 25 mezinárodních organizací Okinawa Shorin-ryu Karate, které mají svoje školy a dojo na všech světadílech naší planety. Největší z těchto organizací vede mistr Kenyu Chinen pod názvem World Oshu-Kai Dento Okinawa Shorin-ryu Karate Kobudo Federation (Staniszew, 2001, p. 16).

2.2.6 Sportovní karate

Podmět ke vzniku soutěží dalo to, že karate po tom, co se dostalo z Okinawy do Japonska, bylo cvičeno na vysokých školách. A aby bylo konkurenčně vyrovnané již zavedeným sportům, jako jsou sportovní hry, atletika, gymnastika a další, bylo nutností postupně zavést soutěže i v tomto odvětví. Tento proces ovšem nebyl snadný a trval několik desetiletí. Následkem byl vznik nových stylů karate deformací a výraznou redukcí tréninkových forem oproti původním okinawským stylům (osobní sdělení, 1. dubna, 2021).

Nekontaktní styly soutěžního karate byly Shotokan-ryu, Wado-ryu, Shito-ryu a Goju-kai, které jsou cvičeny v mnoha světových organizacích, kde každá pořádá vlastní soutěže a mistrovství (Lind, 1996). Soutěžní pravidla v karate se v rámci světových organizací vyvíjí dodnes (Nakamine, 1976, p. 26).

O sportovní soutěže v karate se zasloužil mistr Masatoshi Nakayama, který byl studentem mistra Funakoshiho. První mistrovství v karate se uskutečnilo až po smrti Gichina Funakoshiho, který se zasloužil o karate v Japonsku (Fojtík a kol., 1993, p. 9). První mistrovství světa v karate se konalo v říjnu 1970 v Tokyu, kterého se zúčastnilo 33 zemí (Lind, 1996, p. 40).

V dnešní době soutěže v karate zahrnují oficiální disciplíny, které jsou rozděleny do věkových kategorií a kategorií podle pohlaví:

- Kata (oficiální sestavy daného stylu),
- Kata Kumiwaza (trojčlenný tým interpretuje některou ze sestav),
- Kata Oyo (volná interpretace kata se soupeřem),
- Kumite (volný boj).

Tato práce se zaměřuje právě disciplínou kumite, která by měla být tzv. finálním produktem karate, ale s největším rizikem úrazu (Staniszew, 2001).

2.2.7 Shrnutí historie karate

Přestože dnes karate patří k Japonsku, je mylně považováno za Japonský výtvar. Je pravda, že hlavně Japonci jako první rozšířili karate do světa, ale zapomínají, že toto bojové umění přišlo do Japonska z Okinawy. A nejen Japonci zapomínají, že vždycky byli, jsou a budou víceméně pouhými žáky karate, protože jejich učitelé – mistři zůstávají nadále pouze na Okinawě. Okinawané nikdy netušili, že jejich karate pocházející z tak malého ostrova získá tak obrovskou světovou popularitu, a navíc k tomu nikdy nepoživovali žádné záznamy. Historie Karate se začala psát teprve až po druhé světové válce, ale už bylo pozdě a spousta důležitých faktů z historie karate zůstává tajemstvím. A proto je dodnes tolik sporných zpráv týkajících se počátků karate (McCarthy, 2005).

2.2.8 Význam stupňů v karate

V padesátých letech dvacátého století byl oficiálně do karate zaveden systém žákovských a mistrovských stupňů a k nim i pásy nazývané OBI, které mají určitou barvu označující příslušný stupeň a obepínající tréninkový oblek na karate tzv. KARATE-GI, lidově řečeno kimono. Toto odlišování cvičenců karate vypovídající o jejich dosažené úrovni souvisel s rozvojem karate do světa. V dřívější době měl učitel karate jen několik studentů, které velmi dobře znal a měl přehled o jejich úrovni v karate. Jakmile se karate začalo šířit do světa, sebou přineslo postupně tisíce cvičenců na každém kontinentě. Při hromadných trénincích, výukových seminářích a soustředěních to byl způsob jakým učitel, který neznal zúčastněné cvičence, je mohl odlišovat nebo rozdělovat. Žákovské i mistrovské stupně jsou zpravidla udělovány na základě praktické, popř. i částečně teoretické zkoušky. Po jejím úspěšném splnění adept obdrží příslušný stupeň potvrzený certifikátem od mistra, který mu daný stupeň udělí. Systém žákovských a mistrovských stupňů se v mnoha organizacích využívá i zařazování závodníků do úrovní soutěží a kategorií, aby nedocházelo k zápasu mezi začátečníkem a držitelem mistrovského stupně (osobní sdělení, 15. února, 2023).

2.3 Obecné právní aspekty

Tato kapitola se zabývá právními aspekty vycházejícími z obecných právních norem, které je třeba aplikovat na sport. Téměř vždy se budou vyskytovat anomálie vyplývající ze zvláštností sportu, proto se musí obecné postupy adaptovat na tyto specifika (Králík, 1998). V českém právním prostředí mezi sportem a obecným právem nejsou příliš viditelné vazby (Králík, 2016, p. 289).

Pro samotný vznik obecné odpovědnosti za škodu tedy musí být naplněny následující předpoklady:

- protiprávní jednání,
- vznik škody,
- příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody,
- zavinění (Eliáš, 2008, p. 794).

2.3.1 Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy

Sport je pro většinu lidí nedílnou součástí jejich života. Jde o způsob relaxace, zábavy, prostředek zlepšení tělesné formy a zdraví a pro mnohé o životní styl. Jeho stále vzrůstající popularita na amatérské i profesionální úrovni s sebou však přináší i zvýšenou četnost jevů, jež vyžadují pozornost práva. Jedním z těchto jevů jsou i sportovní úrazy a právní odpovědnost za ně (Ciprýn et al., 2018).

Právní odpovědnost je tedy druhem právního vztahu. Rozlišuje se odpovědnost ústavněprávní, trestněprávní, správněprávní, disciplinární, soukromoprávní a mezinárodněprávní odpovědnost.

Sama problematika odpovědnosti je v právu velmi složitá. Hlavním znakem odpovědnosti je sankce. Ta nastupuje tehdy, jestliže dojde k porušení určité povinnosti. Pod pojem sankce lze zařadit především trest a dále povinnost nahradit způsobenou škodu, odvolání z funkce, neplatnost smlouvy apod. Obecně je odpovědností nazýváno porušení nějaké povinnosti. To ale neplatí vždy. V určitých případech, především v oblasti práva občanského nebo ústavního, je odpovědnost stanovena i v případech, ke kterým došlo bez zavinění. Nejtypičtější odpovědností je odpovědnost v důsledku porušení povinnosti. Zde má odpovědnost roli sekundární, která nastává při porušení povinnosti primární. V tomto smyslu se vyskytuje nejčastěji v právu trestním a sankcí je zde trest jako právní následek spáchání trestného činu. Jestliže je řeč o odpovědnosti, musím zmínit pojem zavinění. Zavinění je psychický vztah toho, kdo se nějakým způsobem chová k výsledku jeho chování. Rozlišují se dvě formy a to úmysl (přímý a nepřímý) a nedbalost (vědomá a nevědomá). Vztah mezi odpovědností a zaviněním je nutno klasifikovat. Za prvé to je odpovědnost za zavinění neboli odpovědnost subjektivní. Ta vyžaduje, aby dané chování, které způsobilo určitý výsledek, bylo zaviněné. Za druhé existuje odpovědnost bez zřetele na zavinění, které se lze vyhnout jen zákonem stanovenými důvody, a zde jde o odpovědnost objektivní. Dalším druhem odpovědnosti bez zavinění je odpovědnost absolutní neboli odpovědnost za riziko. A to tehdy, kdy se jí nelze vůbec zbavit (KNAPP, 1995, pp. 200 - 202).

Rozličnost sportovních disciplín a odvětví vyžaduje také diferencovaný přístup z pohledu odpovědnosti sportovců za úrazy způsobené v jednotlivých sportovních disciplínách. Moderní sportovněprávní doktrína člení sporty na tyto druhy:

- a) paralelní sporty, pro něž je typický sportovní výkon nespojený s obligatorním tělesným kontaktem s ostatními sportovci,
- b) kontaktní druhy sportů, charakterizované pravidelným kontaktem s ostatními sportovci, byť na něm není založen sportovní výkon,
- c) bojové druhy sportů, pro něž je typický základ spočívající v tělesném kontaktu vůči ostatním sportovcům (Looschelders, 2000).

V určitých sportovních disciplínách je hlavním cílem zasáhnout protivníka údery s nevyhnutelným následkem způsobení zranění určité formy. Za takových okolností na takové zranění nepřichází v úvahu žádná žaloba, alespoň tam, kde bylo způsobeno ve shodě s pravidly sportu. Má se za to, že soupeř v takovém sportu přijímá taková rizika, o kterých se nedá předpokládat, že si na ně jeho protivník dá pozor. Pokud jednou závodník pravidla překročí, vzniká potenciální možnost žaloby. Hlavní smysl nepřiměřeného jednání spočívá v tom, že čím více závodník překročí pravidla hry, tím je větší pravděpodobnost, že soud rozhodne, že spáchal čin, o němž se nemůže nikdo domnívat, že s nebezpečím jeho spáchání jeho soupeř souhlasil jako s nedílnou součástí zápasu (Lewis, 2003). Podmínkou je, že k takové situaci dojde v průběhu skutečné sportovní činnosti, neboť není žádný důvod uplatňovat shovívavost vůči osobám, které se pod záminkou sportu nebo hry dopouštějí čistě násilných činů. Takový trestný čin musí být spáchán sportovcem ve vlastním smyslu slova. Rozhodčí nepodléhají tomuto privilegovanému přístupu, ale ani hráči v šatnách, kteří si tzv. „vyřizují účty“. Soudy neposuzují toto jednání s takovou schovávavostí (Králík, 2006).

Protiprávnost se posuzuje teprve při provinění proti pravidlům chování a též použitím kontaktu. Teprve proviněním se indikuje protiprávnost. Zavinění jako další podmínka odpovědnosti ve vybudování skutkové podstaty je omezena podle soudní koncepce. Viník jedná při zranění způsobeném při výkonu sportovní činnosti nedbale, pokud mohl riziko zranění předpokládat a zabránit mu. To ve výsledku znamená, že se musí se zraněním soupeře i při dodržení sportovních pravidel počítat (Králík, 2006, p. 231).

V žádném právním sporu totiž nebylo výslovně stanoveno, že box nebo jiný bojový sport je zákonem uznaná forma boje, a proto je vyňata z obecného pravidla, týkající se souhlasu. Naopak zápas v podobě tréninkového zápasení byl shledán jako zápas v souladu s právem kvůli rostoucím bezpečnostním opatřením, které zápasníci přijímají a pravidlům, která jim jsou ukládána. Status ostatních bojových sportů, zejména různé kodexy bojových umění a omezená pravidla boje, je méně jasný. Hlavní potíží je zde nedostatek jakékoli definice zákonem

ustanoveného bojového sportu nebo mechanismu mimo soudní soustavu. Organizace bojových sportů mají všeobecně přijímaný, kodifikovaný systém pravidel, který je spravován k tomu oprávněným řídicím orgánem, na nějž dohlížejí kvalifikovaní rozhodčí, s dostatečnými zárukami proti zranění na místě a odpovídajícím lékařským zajištěním (Králík, 2006, p. 232).

2.3.2 Okolnosti vylučující protiprávnost

Označujeme tak taková jednání, která způsobují, že čin není trestným činem, i když jinak neboli zdánlivě naplňují všechny znaky trestného činu. Tomu nasvědčuje i zákonná dikce u těch, které jsou výslovně uvedeny v trestním zákoníku. Jde o určité výjimky z jinak nedovoleného jednání, které ve své podstatě negují aplikaci jiných právních norem. Lze též hovořit o okolnostech vylučujících nebezpečnost činu pro společnost, protože vychází z myšlenky, že jednání za těchto okolností není společensky nebezpečné, ale naopak je společensky užitečné a prospěšné (Šámal et al., 2010, pp. 314 - 315).

Pojem a podstata okolností vylučujících protiprávnost: Některé činy mají znaky trestných činů jen zdánlivě, neboť skutkovou podstatu trestného činu naplňuje jen jednání, které je protiprávní (nedovolené), což je výslovně zdůrazněno v definici trestného činu. Mezi okolnosti vylučující protiprávnost patří taková jednání, která způsobují to, že čin není trestným činem, i když jinak zdánlivě naplňují všechny znaky trestného činu. Jde o určité výjimky z jinak nedovoleného jednání (Šámal et al., 2010, p. 314). Okolnosti vylučující protiprávnost jsou tedy takové okolnosti, které pachatele činu jinak trestného zbavují trestní odpovědnosti (Janečková, 2015, p. 22). Proto jednáním za okolností vylučujících protiprávnost nejsou naplněny ani znaky skutkové podstaty trestného činu (Šámal et al., 2010, p. 315).

Jde o vyloučení od samého počátku, tedy nastanou-li tyto okolnosti, tak vůbec nedojde k trestní odpovědnosti a tato jednání mohou být postižena případně sankcemi podle jiných právních odvětví, pokud to stanoví příslušný právní předpis (Janečková, 2015, p. 23).

Za účinnosti dřívější právní úpravy a existence formálně materiálního pojmu trestného činu se hovořilo o okolnostech vylučujících protiprávnost též jako o okolnostech vylučujících nebezpečnost činu pro společnost. Tento názor vycházel z myšlenky, že jednání za těchto okolností není společensky nebezpečné, ale naopak je společensky prospěšné a užitečné. Například zranění útočníka při ochraně života obránce. Chybí tedy materiální znak trestného činu. Slabinou by mohla být existence případů, kdy v důsledku konkrétních okolností nebyl dosažen potřebný stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, a přitom se nejednalo o žádnou z okolností vylučujících protiprávnost. I za současné právní úpravy se nic nemění na tom, že materiálním důvodem existence většiny okolností vylučujících protiprávnost

je společenská prospěšnost jednání, a že takový čin není společensky škodlivý (Šámal et al., 2010, p. 315). Z pohledu společnosti je dokonce prospěšný (Janečková, 2015, p. 22).

Trestní zákoník (zák. č. 40/2009 Sb.) upravuje v obecné části tyto okolnosti vylučující protiprávnost:

- krajní nouze (§ 28)
- nutná obrana (§ 29)
- svolení poškozeného (§ 30)
- přípustné riziko (§ 31)
- oprávněné použití zbraně (§ 32)

(Šámal a et al., 2010, p. 315).

2.3.3 Nutná obrana versus další právní ustanovení

Nutná obrana je speciálním privilegovaným případem ke krajní nouzi. Privilegující podmínky nutné obrany vyplývají z toho, že nutná obrana postihuje útočníka, tedy toho, kdo nebezpečí úmyslně vyvolal.

Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, kde typickým příkladem jsou bojové sporty, je považována za „svolení poškozeného“ (§ 30 trestního zákoníku) a „přípustné riziko“ (§ 31 trestního zákoníku). Svolení poškozeného je možné postavit na myšlenku, že vstupem sportovce (zápasníka, bojovníka) na sportoviště (zápasišť), ačkoli ví, že může dojít k úrazu, fakticky souhlasí s nebezpečím, které mu hrozí. Tím sportovec nedává souhlas k možnému zranění, ale spíše akceptuje sportovní pravidla, která by měla naopak chránit zdraví sportovců. V případě přípustného rizika jde o činnost spojenou se zvýšenou mírou nebezpečí úrazu. Míra tohoto rizika se odvíjí od soutěžních pravidel, která by měla předcházet úrazům (Šámal et al., 2010, p. 318). Pro vyloučení protiprávnosti se posuzují konkrétní okolnosti. Zda jde o zranění při tréninku nebo soutěži, porušení pravidel v zápalu soutěže, druh sportovní disciplíny apod. (Šámal et al., 2010).

Nutná obrana se neobjevuje pouze v trestně právních předpisech, respektive v trestním zákoníku, ale je upravena i v dalších veřejnoprávních a soukromoprávních zákonných úpravách. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) upravuje nutnou obranu v ustanovení § 2905 a definice nutné obrany zní takto: Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočníkovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům

újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvracením útoku (Janečková, 2015, p. 48).

Je zapotřebí vzít v úvahu, že trestněprávní úprava nutné obrany má jinou funkci než úprava soukromoprávní. Obrana musí být nutná, tedy taková, která je potřebná (nezbytná) k účinnému odvracení útoku (Eliáš et al., 2009, p. 448).

V občanském zákoníku je jedním ze základních hledisek výše způsobené škody (Janečková, 2015, p. 48).

2.3.4 Přípustné riziko

Ustanovení § 31 zákona č. 40/2009 Sb. zní:

„(1) Trestný čin nespáchá ten, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.

(2) Nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jí byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přiči dobrým mravům“.

Nové technologie a nové poznatky je třeba vyzkoušet v praxi a bez rizika často není možné poznat doposud nepoznané a není možný vědecký ani technický pokrok. Obdobně je tomu i při jiné společenské prospěšné činnosti jako je například sport. Proto je nutné v nezbytné míře riziko v rámci stanovených pravidel podstoupit (Šámal et al., 2010, p. 355).

Riziko je určitý stav nejistoty, zdali se vůbec nebo v očekávané míře dostaví žádoucí následek, a to při vědomí, že může dojít také k následku negativnímu. Z trestněprávního hlediska je oním nežádoucím následkem porucha nebo ohrožení zájmu chráněného tímto zákonem. Riziko tak spočívá v jednání, které, pokud nastane následek relevantní z hlediska trestního práva, by vedlo k trestní odpovědnosti. V případě, že jsou však dodrženy určité podmínky a pravidla, je vyloučena protiprávnost takového jednání. I když se riziko liší v závislosti na oboru lidské činnosti, lze přece jen stanovit obecnější podmínky a hodnotící determinanty, které umožní posuzovat jednotlivé případy z hlediska přípustnosti (Šámal et al., 2010, p. 355).

Důvodová zpráva uvádí, že definice přípustného rizika v zásadě pokrývá všechny případy tohoto rizika, tudíž i rizika v souvislosti se sportovními aktivitami. Posuzování sportovních aktivit

podmínkami přípustného rizika může být sporné a patrně nelze bezprostředně vztáhnout na amatéry (Šámal et al., 2010, p. 355).

Oproti krajní nouzi (§ 28) nemusí v případě přípustného rizika nebezpečí být akutní a požadavku na odvrácení nebezpečí může být dosaženo jinak. Je ale kladen vyšší nárok na subjekt jednající za podmínek přípustného rizika. Musí se jednat o profesionála tzn., že riziko může podstoupit jen osoba v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, která postupuje v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi nabytými v době rozhodování o dalším postupu. Ale nebezpečí ve smyslu krajní nouze může odvracet kdokoliv (Šámal et al., 2010, p. 356).

Znaky přípustného rizika vymezené podle trestního zákoníku:

- V souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi,
- v době rozhodování o dalším postupu,
- v rámci zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce,
- společensky prospěšnou,
- při níž dochází k ohrožení nebo porušení zájmu chráněného trestním zákoníkem, jestliže společensky prospěšného výsledku nelze dosáhnout jinak (Šámal et al., 2010, p. 356).

Riziko musí být podstoupeno za účelem dosažení společensky nutných či potřebných a užitečných hodnot, očekávaný výsledek musí být rentabilní ze společenského hlediska. Přednost bude mít prosazování nejvýznamnějších společenských zájmů a ochrana základních lidských práv a svobod (Šámal et al., 2010, p. 357).

Meze přípustného rizika – i když jsou splněny všechny znaky přípustného rizika, nejde o přípustné riziko, pokud:

- taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas,
- výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika,
- provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se příčí dobrým mravům (Šámal et al., 2010, p. 357).

Ohrožení života a zdraví je další výjimkou, kdy lze dát souhlas s eventuálním zásahem do života a zdraví osoby. V tomto případě je zásah do života a zdraví pouze potencionální tzn., že hrozí. Existuje řada případů, kdy se zájem na ochraně života a zdraví dostává do rozporu

se zájmem na výkonu určitých rizikových činností, a přitom tyto činnosti nelze zakázat. Souhlas musí mít povahu souhlasu informovaného, tj. osoba, která je ohrožena na životě a zdraví, musí být poučena o všech rizicích spojených s rizikovou činností (Šámal et al., 2010, p. 357).

Jednáním za podmínek přípustného rizika může být způsoben následek závažnější než očekávaný výsledek. Nepoměřují se totiž následky, ale míra rizika ve vztahu k výsledku, k němuž riziko směřuje. Tam, kde je škodlivý následek nevyhnutelný, tam již nejde o riziko. Pokud je riziko malé nebo zvládnutelné, lze takový postup použít. Při posuzování míry rizika je třeba totiž hodnotit nejen skutečnou situaci, ale i to, jak se situace jevila osobě, která rozhodovala o dalším postupu (Šámal et al., 2010, pp. 358 - 359).

Zásadně nelze tolerovat, aby se přípustné riziko aplikovalo na činnosti, které zřejmě odporují požadavkům jiného právního předpisu. Pokud takový předpis existuje, je třeba podle něj postupovat a nelze jej obcházet s odkazem na ustanovení o přípustném riziku (Šámal et al., 2010, p. 359).

2.3.5 Ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví

Ublížením na zdraví a těžkou újmu na zdraví se zabývá § 122 zákon č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku:

„(1) Ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.

(2) Těžkou újmu na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění.

Za těchto podmínek je těžkou újmu na zdraví:

- a) zmrzačení,*
- b) ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti,*
- c) ochromení údu,*
- d) ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí,*
- e) poškození důležitého orgánu,*
- f) zohyzdění,*
- g) vyvolání potratu nebo usmrcení plodu,*
- h) mučivé útrapy, nebo*
- i) delší dobu trvající porucha zdraví.“*

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu (spisová značka: Pls 5/65) ze dne 2.7.1965 *„Za ublížení na zdraví se pokládá takový stav (onemocnění, poranění), který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má vliv*

na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Takový změněný stav nastane např. déletrvajícimi bolestmi, horečkami, nespavostí, nechutí k jídlu, nemožností pohybu, upoutáním na lůžko apod. Dále sem patří případ, kdy dojde ke zhoršení nemoci, kterou poškozený již měl, stejně tak, pokud přibude příznaků nebo jejich intenzita.“

Ublížení na zdraví bude zpravidla ovlivňovat nepříznivě pracovní schopnost v tom smyslu, že vyřadí postiženého dočasně z pracovního procesu. Pracovní neschopnost sama o sobě nemusí však vždy správně odrážet povahu, intenzitu a závažnost způsobené poruchy zdraví.

Pracovní neschopnost není však jediné ani rozhodující kritérium při posuzování ublížení na zdraví. Je třeba vzít v úvahu povahu poruchy zdraví, jak byla způsobena, jakými příznaky se projevuje, který orgány a které funkce byly narušeny, bolestivost poranění a její intenzita. Dále se posuzuje, zda bylo nutné lékařské ošetření a do jaké míry byl narušen obvyklý způsob života poškozeného.

Minimální doba trvání poruchy zdraví nelze stanovit, aby se už jednalo o ublížení na zdraví. Je však rozhodující, že porucha zdraví, která znesnadňuje postiženému obvyklý způsob života nebo výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života postiženého, trvala déle než jen po krátkou či zcela přechodnou dobu. Podle praxe taková porucha zdraví nebo jiné onemocnění trvá nejméně 7 dnů a vyžaduje lékařské ošetření (Jelínek et al., 2012, p. 169).

Pokud újma na zdraví nedosahuje intenzity „ublížení na zdraví“, pak se může jednat o přestupek proti občanskému soužití dle § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb.

Případ těžké újmy na zdraví podle § 122 odst. 2 trestního zákoníku znamená způsobení vážné poruchy na zdraví či jiné vážné onemocnění.

Za zmrzačení se pokládá trvale chorobný stav, charakterizovaný značnou změnou těla nebo jeho části:

- a) převážně tvarovou (např. deformace páteře),
- b) převážně funkční (např. ztuhlost v kyčelním kloubu v nepříznivém postavení).

Nepatří sem ztráta boltce, některého prstu, chodidla (protože v těchto případech je funkce jen mírně porušena), ani kulhání vzniklé zkrácením nebo prohnutím po špatném zhojení zlomeniny. Stejně tak se sem nezařazují ztuhlosti v méně důležitých kloubech, je-li s tím spojena jen malá porucha funkce. Ztrátou nebo podstatným snížením pracovní způsobilosti se rozumí trvalý chorobný stav nebo ztráta části těla, spojené s úplnou ztrátou, nebo alespoň s podstatným snížením povšechné pracovní způsobilosti (Stanovisko NS ČR II/65 Sb.).

Rozlišuje se mezi pojmem pracovní způsobilost v přiměřeném zaměstnání nebo v dosavadním povolání a pojmem povšechné pracovní způsobilosti, která nemusí být dotčena,

jen snížena. Je nutné, aby snížení bylo závažné a podstatné. Jedná se většinou o případy, kdy je pracovní způsobilost snížena více jako o 50 % (Stanovisko NS ČR II/65 Sb.).

Ochromením údu je trvalá nezpůsobilost nebo značně snížená schopnost pohybu horní nebo dolní končetiny nebo její značné části. Sem patří případy, kdy je končetina sice zachována, avšak je ochrnuta, což znemožňuje její funkci. Nepatří sem naopak případy, kdy jde o znehybnění několika prstů ruky, je-li ruka nadále prakticky upotřebitelnou, ani případy, kdy ruka je ochrnutím vyřazena v zápěstí, kdežto ramenní i loketní kloub je neporušen (Stanovisko NS ČR II/65 Sb.).

Pokud jde o ztrátu nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, nejčastěji se tu v praxi setkáváme s postižením zraku a sluchu. Za ztrátu funkce těchto smyslových ústrojí se pokládá úplná slepota a hluchota. Poškození zraku nespočívá jen v úplné slepotě, ale i v neschopnosti rozeznávání předmětů při přiměřeném osvětlení, jak na dálku, tak na malou vzdálenost. Pokud dojde ke snížení schopnosti používat zrak či sluch více než o 50 %, jedná se o podstatné snížení zraku nebo sluchu. Čichové ani chuťové ústrojí nejsou považována za tak důležitá jako zrak či sluch, proto jejich poškození nelze podřadit pod § 122 odst. 2 písm. d) tr. zák., nýbrž pod písm. e) cit. ustanovení zákona, pokud poškození funkce čichu, chuti či hmatu je průvodním příznakem závažného poškození centrální nervové soustavy (Stanovisko NS ČR II/65 Sb.).

Za poškození důležitého orgánu se jednoznačně považuje takové porušení některého z tělesných orgánů, při němž vzniká nebezpečí pro život nebo jiný závažný déletrvajících nebo trvalý následek. Za dodržení těchto podmínek bude poškozením důležitého orgánu zpravidla: zhmoždění nebo stlačení mozku kostními úlomky nebo krevním výronem, otřes mozku, jestliže bezvědomí trvalo delší dobu (alespoň 1 hodinu), přičemž i zde je třeba zjišťovat, zda došlo též ke zhmoždění mozku nebo ke zlomení lebeční kosti nebo jiným vážným následkům (Stanovisko NS ČR II/65 Sb.).

Zohyžděním je každá viditelná, trvale hyzdící změna těla, která mění vzhled na újmu poraněného a vzbuzuje odpor a ošklivost. Taková vada zpravidla ztěžuje poškozenému možnost uplatnit se normálně ve společnosti. Řadí se sem zejména změny, které se týkají obličeje jako například: deformace nosu, ztráta hrotu nosu, jizvy apod. (Stanovisko NS ČR II/65 Sb.).

Dle rozhodnutí R 16/1988 Sb.: „*Za těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) tr. zák. soudy považují vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které omezovaly způsob života poškozeného nejméně po dobu 6 týdnů. Vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění především znamená velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu života poškozeného. Doba, po kterou trval tento vážný stav, byla obvykle podstatně kratší, než trvalo celkové léčení a pracovní neschopnost poškozeného, a často i kratší než 6 týdnů.*“ O těžkou újmu na zdraví

se může jednat, i když je doba trvání vážného stavu podstatně kratší než doba celkové léčby a pracovní neschopnosti poškozeného. Posuzuje se totiž i závažnost poruchy zdraví, doprovodné příznaky, délka léčení i pracovní neschopnosti, a to mj. díky pokrokům lékařské vědy, které zkracují dobu, po kterou trvá samotná porucha zdraví (Jelínek et al., 2017, p. 193).

2.3.6 Prevenční povinnost

Je nezbytné veškerou sportovní činnost vykonávat v mantinelech stanovených právními předpisy a při ochraně základních civilizačních hodnot, jimiž jsou z těch v rámci výkonu sportovní činnosti potencionálně ohrožitelných vznikem škody především lidský život, zdraví a majetek (Carpenter et al., 2012, p. 50).

Princip prevence podle Občanského zákoníku je jedním z nejefektivnějších mechanismů obecného práva ovlivňující i sportovní prostředí. Má za cíl předcházet úrazům při provozování sportovní činnosti. Umožňuje dosáhnout poměrně dobrých výsledků zejména tam, kde je řešení již vzniklých následků obtížné. Projevuje se např. na úrovni zvýšení právního vědomí subjektů sportovně právních vztahů či ve sféře předcházení úrazům. Soudci vychází ve svých rozhodnutích zejména z obecné odpovědnosti za škodu stanovené v § 2900 a násl. Občanského zákoníku, který zní: *„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného“*. Náhrady škody (majetkové a nemajetkové újmy) a je upravena v ObčZ v § 2894-2971 (Kubíček, 2019, p. 6.4.).

Prevenční povinnost chápeme jako povinnost k takovému jednání, které nepůsobí škodu, a pokud již taková škoda hrozí nebo existuje, pak k jednání, které škodu nezvětšuje. Ustanovení § 2900 občanského zákoníku ukládá povinnost každému postupovat vzhledem ke konkrétním okolnostem tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku škody. Předpokládá nástup prevenční povinnosti pouze v případech, kdy to vyžadují konkrétní okolnosti případu či zvyklosti soukromého života, a že chrání odlišně vymezené právní statky náležející jinému. Nepočítá s dosahem obecné prevence na případy způsobení škody opomenutím škůdce, nýbrž je postihováno výhradně konání, tj. aktivní jednání osob (Adamová et al., 2021).

Konkrétní prevenční povinnosti bude zejména plnění povinností obsažených v § 2901 a § 2902, tedy povinnost zakročit proti hrozící škodě nebo povinnost oznamovací. Uvažujeme-li v těchto případech o porušení prevenční povinnosti, jde o porušení povinnosti k určitému aktivnímu jednání (konání), které ale nebude postihovat každého, nýbrž jen osobu v postavení vyžadovaném v daném ustanovení, tedy osobu, již hrozí škoda nebo která jedná v krajní nouzi či nutné obraně. Základem odpovědnosti však již v těchto případech není porušení § 2900,

ale příslušné normy požadující jednání subjektu, které také jako speciální normy stanovují požadovanou úroveň chování (Adamová et al., 2021).

Institut prevence a preventivní povinnosti totiž nelze chápat jako bezbřehou povinnost, nýbrž jako povinnost oznamovací či zabraňovací. Při jakékoliv aplikaci § 2900 je tak nutné mít na paměti, že účelem není v rámci systému prevence vytvářet nové ochranné normy, ale aplikovat již existující a ve společnosti zakořeněné či uznávané normy, na povinnost bránit vzniku újmy na zájmech jiného. Pojem zdraví a život je třeba chápat jako předmět zásahu do integrity člověka, kdy život je chápán jako nejvyšší hodnota. Částečným zásahem do integrity, který není fatální, je narušení zdraví (Adamová et al., 2021).

Obecnou prevenční povinnost má povinnost zachovávat každý, bez ohledu na to, zda tato povinnost vyplývá pro něj ze smluvního vztahu nebo z obecné právní povinnosti. Vlastní obsah úpravy prevence stanovuje určitý systém prevenčních právních povinností, jakož i nepříznivých právních následků (sankcí) spjatých s jejich ohrožením či porušením. Jinými slovy, každý je povinen zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti (pozornosti), který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který - objektivně posuzováno - je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě a zdraví. Povinným subjektem ve smyslu tohoto ustanovení je jen ten, kdo koná, tedy aktivně jedná ve vnějším světě. Proto ustanovení nedopadá na pasivní chování subjektu, tedy opomenutí jednání. Opomenutí jednání bude podléhat prevenční povinnosti pouze tehdy, bude-li ji ukládat zvláštní právní norma, a neuplatní se tak § 2900. Hovoříme o obecně a trvale nebo dlouhodobě přijímaných zásadách a zvyklostech chování v soukromých vztazích. Za zvyklosti soukromého života lze chápat jakékoliv normované či nenormované pravidlo, včetně pravidel sportovních (Adamová et al., 2021).

Porušení sportovního pravidla je vnímáno právě jako porušení povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám. Proto také pravidla jednotlivých sportů v sobě většinou obsahují prevenční povinnosti. Například v pravidlech karate je stanovena předepsaná výstroj, konkrétně karate-gi a tolerance délky jeho rukávů a nohavic, předepsaný typ chráničů rukou a dolních končetin, chráničů zubů a rozkroku. Stanoveny jsou i zakázané různé ozdobné předměty jako prsteny, náušnice, řetězy a spony do vlasů (Kubíček, 2019, p. 6.4.).

Ač nejčastěji řešenou otázkou v historii propojení práva a tělovýchovného, resp. sportovního prostředí byl a je úraz způsobený soupeři, je nutné preventivně předcházet škodami v jiných oblastech. Klíčovou roli by samozřejmě měl hrát i fakt, zda v konkrétním případě došlo, či nedošlo k porušení pravidel daného sportu.

Při porušení povinnosti stanovené zákonem se totiž u škůdce již rovnou předpokládá zavinění (ve formě nedbalosti; úmysl je i tak třeba prokázat), jakožto jeden z předpokladů

pro nárok na náhradu škody. Škůdci ovšem jsou odpovědní za své jednání při sportu, pokud by svým jednáním vybočili z pro sport běžného způsobu hry bez ohledu na porušení pravidel sportu samotného. Zda bude jejich jednání posouzeno jako protiprávní, záleží na mnoha aspektech každého jednotlivého případu, ve kterém se bude posuzovat míra prevenční povinnosti jedné a druhé strany stejně jako úmysl a počínání škůdce. Naopak míra způsobené újmy a soulad jednání s pravidly sportu není pro posouzení určení nároků rozhodující. Sportovcům je tak vymezen prostor, v němž se mohou při sportu pohybovat i v přiměřené míře za hranicemi samotné hry bez možnosti postihu sankcí. Pokud ovšem v rámci sportu vybočí svým jednáním za hranice přiměřeného a předvídatelného jednání a chování a povinností, které jsou na ně jako na sportovce kladeny, mohou očekávat v případě způsobení újmy poškozenému důsledky jak v civilní, tak trestní rovině (Kubiček, 2019, p. 6.4.).

2.3.7 Náhrada nemajetkové újmy

Poškození zdraví, zásah do tělesné integrity či usmrcení blízké osoby patří mezi nejzávažněji pocíťované újmy. Přitom pravidelně nejpodstatnější složku takových újem nepředstavuje hmotná škoda (újma na jmění), ale újma nematná (imateriální), která je představována bolestí, fyzickým a společenským diskomfortem, resp. citovým strádáním (psychickým trápením). Tuto nematnou újmu postižení vnímají jako závažnější než způsobení hmotné škody, čemuž odpovídá i praxe, kdy požadavky na kompenzaci imateriální újmy v penězích přesahují požadavky na náhradu škody hmotné („Náhrada škody a nemajetkové újmy na zdraví“, 2023).

Znění ustanovení § 2894 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, které se týká základního ustanovení k náhradě nemajetkové újmy:

„(1) Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).

(2) Nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.“

Povinnost k náhradě škody je tedy obsahem závazkového vztahu vzniklého mezi škůdcem a poškozeným. Toto ustanovení umožňuje náhradu na základě obecných pravidel pro odškodňování, a nikoliv jen v zákonem daných případech, lze tak považovat i újmu vzniklou působením na tělesnou a duševní integritu poškozeného. Občanský zákoník navíc implicitně takový přístup zvolil u bolestného, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkové újmy

ve smyslu § 2958, u kterých současný přístup zcela jednoznačně umožňuje náhradu škody na zdraví v rozsahu dle uvážení soudce a poskytnutím majetkového odškodnění v penězích, namísto dříve odškodňovaných náhrad dle bodového ohodnocení. Trestní náhrady škody spočívající v trestních náhradách újmy, jsou náhrady újmy, které jsou na rozdíl od kompenzační náhrady ukládány osobě za účelem potrestat ji za zavrženíhodné jednání a odvrátit ji, stejně jako další, od obdobného jednání v budoucnu. V rámci českého práva tedy lze akceptovat pouze zvýšení poskytovaného odškodnění s ohledem na závažnost zásahu škůdce do imateriální sféry poškozeného. V úvahu tak přichází spíše použití preventivně-sankční funkce či funkce odstrašující, které jsou jakýmsi mezistupněm mezi satisfakční a sankční (trestní) funkcí (Adamová et al., 2021).

Odstavec první definuje základní zásadu úpravy náhrady vzniklé újmy, kterou je přístup, že poškozenému se vždy nahrazuje utrpěná újma v rozsahu škody definované jako újma na jmění. Další, resp. jiná újma než škoda, pak podléhá povinnosti odčinění jen v případech, kdy tak je mezi stranami dohodnuto anebo stanoví-li tak zákon. Pojem újma, který je pojmem právním, jde-li o právně relevantní újmu na právem chráněných statcích, a to jak ve smyslu újmy materiální, tak újmy nemateriální. Škoda tedy představuje nepříznivou změnu na právních statcích poškozeného. Za právní statky lze považovat jak majetkové statky (hodnoty), tak osobnostní statky. Jejich porušení vede buď k majetkovým škodám, nebo ke škodám (újmám) nemajetkovým. Občanský zákoník výslovně požaduje, aby při hodnocení výše škody nebo újmy došlo ke zohlednění aktivních i pasivních hodnotových položek náležejících určité osobě (Adamová et al., 2021).

Nedostatkem současné úpravy je skutečnost, že občanský zákoník nijak nestanovuje zásady posuzování hodnoty a rozsahu právem chráněných statků, který by pak byl použit např. při úvaze soudu o limitaci náhrady škody dle § 2953. Výkladem, ze kterého musí vycházet i soud, lze ale odvodit, že rozsah ochrany zájmu, který je právem chráněn, závisí na jeho významu, hodnotě a zřejmosti pro každého člověka. Proto platí, že čím vyšší je hodnota, přesnější jeho určení a jeho zřejmost, tím rozsáhlejší je jeho ochrana, a tím menší možnost limitace případné náhrady škody. Mezi nejvyšší hodnoty, které musí požívat i nejvyšší ochrany, tak patří život, tělesná a duševní integrita a lidská důstojnost a svoboda (Adamová et al., 2021).

Odstavec druhý stanovuje základní pravidlo, že zatímco škoda jako újma na jmění poškozeného je odškodňována ve všech případech, nemajetková újma je nahraditelná jen v případech, kdy je tak sjednáno mezi stranami konkrétní dohody, případně smlouvou ve prospěch třetího, a dále v případech, kdy tak stanoví občanský zákoník. Tato úprava je velmi přísná, neboť stanovením podmínek pro odčinění nemajetkové újmy je zároveň vyloučeno

odčinění v jakékoliv formě, tedy nejen peněžité, nebudou-li podmínky stanoveny (Adamová et al., 2021).

Občanský zákoník pojem nemajetkové újmy nedefinuje, ale s ohledem na definici škody jako objektivně v penězích vyjádřitelné újmy (ztráty) na jmění musí jít o případy, kdy taková kalkulace není možná a nejedná se o majetkovou újmu. Nemajetkovou újmu tak s ohledem na chráněné zájmy lze definovat jako zásah do osobní složky člověka (zejména zdraví a život), osobnostní složky (zejména důstojnost, vážnost, cti apod.) a dalších nemateriálních hodnot, kde náhrada je odůvodněna zákonnou úpravou (ochrana věci zvláštní obliby, dovolené).

Z hlediska náhrady nemajetkové újmy v případech stanovených zákonem bude přicházet v úvahu právní úprava v zákoně nebo v jiných obecně závazných právních předpisech. Občanský zákoník stanovuje poměrně obecné předpisy pro náhradu nemajetkové újmy, a to včetně zásad pro stanovení satisfakce. Jestliže občanský zákoník stanoví, že se pro poskytnutí zadostiučinění použijí ustanovení o povinnosti nahradit škodu, musí být takové ustanovení chápáno jako snaha zajistit plnou náhradu utrpěné újmy. U újmy, která nemá majetkový charakter, je vyloučeno uvedení do původního stavu, stejně tak jako naprosto přesné vyčíslení peněžité náhrady za tuto újmu a jako kompenzace tak přichází v úvahu poskytnutí odčinění. To bude zřejmé i v případě újmy na zdraví, kdy sice stav medicíny dovoluje provést náhradu postižených částí těla, nový stav ale nikdy nebude odpovídat zdravotnímu stavu poškozeného před zásahem a v případě, že by došlo k dosažení původního stavu, vzniká v souvislosti s tím dalším újma, jako je bolest, stres apod. (Adamová et al., 2021).

Peněžní zadostiučinění je až sekundárním způsobem, jak nemajetkovou škodu poškozeného reparovat. Předcházet by vždy měla forma, která dostatečným a vhodným způsobem odškodní, resp. poskytne mu přiměřené zadostiučinění. Takovou formou je omluva, konstatování, že došlo k porušení práva apod. Toto ale neplatí v případě újmy na zdraví, kde zákon požaduje finanční náhradu. Z uvedeného pravidla konečně též vyplývá, že občanský zákoník činí paralelu pro existenci předpokladů odpovědnosti s jednotlivými typy odpovědnosti, tedy smluvní a deliktní. Zatímco v případě vzniku imateriální újmy v rámci deliktu bude vyžadováno zavinění (Adamová et al., 2021).

Náhrada nemajetkové újmy podle ustanovení § 2971 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, které zní: „Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.“, může být přiznána každému, koho způsobený následek postihuje natolik výrazně a osobně, že v tom spatřuje takový zásah, který zákon označuje

za osobní neštěstí. Už samo toto poněkud expresivní označení navozuje vysokou míru utrpení na straně poškozeného. Nelze-li tento dopad jinak odčinit, uplatní se tato tzv. malá generální klauzule doplňující základní vymezení podmínek pro přiznání náhrady za nemajetkovou újmu v § 2956 a § 2957. Smyslem této úpravy je otevřít cestu k náhradě nemajetkové újmy též dalším osobám vedle toho, vůči němuž bezprostředně směřovalo škodní jednání (tzv. druhotná oběť), případně i přímým obětem, u nichž zásah do osobnostní sféry nenaplnuje podmínky § 2956 či některého z typových nároků (§ 2958 a § 2959), avšak s ohledem na specifické okolnosti případu je pro poškozeného srovnatelně či obdobně tíživý (Adamová et al., 2021).

Zákon stanoví několik podmínek, za nichž nárok vzniká. V první řadě poukazuje na zvláštní okolnosti, za nichž škůdce újmu způsobil. Je proto významné posouzení konkrétních poměrů, za nichž k nepříznivému zásahu došlo; ty se mohou týkat jak průběhu škodní události, tak specifických poměrů poškozeného a důvodů, pro které vnímá zásah obzvlášť těžce. Dále musí jít o případ protiprávnosti, nikoliv tedy o porušení dobrých mravů či o zvláštní objektivní povinnost k náhradě škody za výsledek (§ 2895 a § 2923 až 2950). Demonstrativním výčtem se sem přiřazuje hrubá nedbalost ve vztahu k právní povinnosti, která je důležitá, tedy která má z pohledu ochrany práv poškozeného zvýšený význam. Bez ohledu na charakter porušené povinnosti sem patří i úmyslné jednání, které má hlavní motivaci buď ve snaze škůdce přivodit poškozenému újmu tím, že mu bude zničena či poškozena věc, narušena jeho osobnostní integrita či jiné zájmy, anebo v jiné pohnutce, která se vymyká obvyklým standardům mezilidských vztahů, takže ji lze označit za zvlášť zavrženíhodnou. V tomto směru je úprava superfluentní, neboť z jednoduché právní logiky vyplývá, že postačuje-li k naplnění zákonné podmínky hrubá nedbalost, musí ji naplňovat tím spíše vystupňovaný úmysl, aniž by bylo třeba to zdůrazňovat (Adamová et al., 2021).

2.3.8 Způsob odčinění nemajetkové újmy

Ustanovení § 2951 zákona odst. 2 č. 89/2012 Sb., občanský zákoník upravuje způsob odčinění nemajetkové újmy a ušlého zisku poškozeného takto:

„Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečné účinné odčinění způsobené újmy.“

U újmy, která nemá majetkový charakter, je z povahy věci vyloučena náhrada, která by znamenala uvedení do předešlého stavu. Nastupuje proto princip kompenzační (satisfakční), kdy poskytnuté plnění má přinést odčinění nemajetkové újmy v podobě zadostiučinění, které má alespoň zmírnit (odčinit) nepříznivé stavy vzniklé škodlivým zásahem

do osobnostní sféry poškozeného, případně poskytnout poškozenému možnost, aby si těžko měřitelné a na peníze ne zcela spolehlivě a exaktně převoditelné potíže nemajetkového charakteru vykompenzoval tím, že si pomocí prostředků či předmětů, pořízených za poskytnutou náhradu, zpříjemní či usnadní život.

Peněžitá náhrada je uváděna jako subsidiární způsob, který nastupuje teprve v případě, že jiná forma není dostačující. I když nelze vyloučit, že jiné než peněžité plnění, omluva, konstatování, že bylo porušeno právo, či dokonce správní nebo trestní postih škůdce, může znamenat odpovídající odškodnění, v drtivé většině případů to bude právě peněžité plnění, které bude znamenat přiměřené zadostiučinění.

Obecné východisko obsažené v tomto ustanovení je pak rozvinuto v dalších úpravách, týkající se zásahů do přirozených práv člověka, tak konečně i ve zcela zvláštních dílčích nárocích při ublížení na zdraví, které preferují peněžitou náhradu, aniž se zmiňují o jiných formách zadostiučinění (Adamová et al., 2021).

Oproti nároku na náhradu za ztrátu na výdělku nemusí jít o následek újmy na zdraví, která poškozeného dočasně či trvale zcela nebo zčásti vyřadí z pracovního zapojení tím, že sníží jeho pracovní způsobilost. Rozhodující je, že škodní událost zasáhla do průběhu děje vedoucího k určitému zisku, a zabránila tak rozmnožení majetkových hodnot, k němuž by při pravidelném průběhu událostí došlo. Ušlý zisk z podnikání znamená ztrátu očekávaného přínosu za situace, že poškozený buď již výdělečnou činnost provozoval a škodní událost znamenala její přerušení, anebo měl již alespoň zajištěny předpoklady pro tzv. pravidelný běh věcí, tedy byl nejen ochoten, ale i schopen výdělečnou činnost provozovat. Poškozený tak musí prokázat, že měl zajištěny potřebné předpoklady, tedy že tam, kde je k provozování výdělečné činnosti zapotřebí splnění určitých podmínek (např. licence, registrace, stavební povolení apod.), byl reálný předpoklad jejich dosažení, pokud by nepříznivě nezasáhla škodní událost. Může jít například o narušení podnikatelské činnosti (Adamová et al., 2021).

Pro výši ušlého zisku je rozhodující, jakému prospěchu, k němuž mělo skutečně dojít, zabránilo počínání škůdce, tedy konkrétně o jaký reálně dosažitelný prospěch poškozený přišel. Není přitom podstatné, jak je tento prospěch vyplývající ze smluvního vztahu definován a strukturován (např. hodinová či denní odměna, odměna závislá na množství vykonané práce či měsíční paušální částka zohledňující pouze výkon činnosti bez ohledu na její kvantitu). Proto například i ztráta nároku na zaplacení smluvní měsíční paušální odměny v důsledku nemožnosti dostát smluvním závazkům představuje bez ohledu na míru podnikatelského rizika plynoucího ze smlouvy ušlý zisk poškozeného, pokud by jej za pravidelného běhu událostí, nebýt škodní události, dosáhl (Adamová et al., 2021).

2.3.9 Náhrady při ublížení na zdraví

Ustanovení § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník týkající se způsobu a rozsahu nemajetkové újmy zní:

„Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“

Osobnost člověka je chráněna a zákon stanoví prostředky k ochraně přirozených práv člověka (§ 81 odst. 1). Mezi demonstrativně vypočtené hodnoty se řadí i život a zdraví (§ 81 odst. 2), coby základní složky osobnostní integrity, které požívají ochrany zákonem. V § 2958 je pak speciálně nastaven zákonný rámec pro poskytování náhrady za nemajetkové újmy spojené s takovým zásahem do duševní a tělesné integrity, kdy dochází k nepříznivému zdravotnímu dopadu (ublížení na zdraví). Jde tak o zvláštní úpravu pokrývající jednu z výšečí možných negativních zásahů do přirozených práv člověka, která je podmíněna tím, že je poškozeno zdraví, tedy je zde následek diagnostikovatelný z hlediska lékařské vědy, tj. újma popsaná medicínskými postupy, prostředky a zkušenostmi. Porušení integrity osobnosti, komentované ustanovení zakládá povinnost náhrady ve vztahu ke třem samostatně pojmenovaným nárokům. Jde o a) vytrpěné bolesti, b) další nemajetkové újmy a c) ztížení společenského uplatnění. Žádný z nich není nikterak blíže definován, jen u ztížení společenského uplatnění se vyžaduje, aby poškození zdraví vystavilo poškozenému tzv. překážku lepší budoucnosti (Adamová et al., 2021).

Bolestí je možno mýnit z obecného hlediska například nepříjemný smyslový a citový zážitek spojený se skutečným nebo hrozícím poškozením tkáně. Složitý smyslový vjem, dosud plně nevysvětlený, který závisí více než jiné vjemy na osobní zkušenosti, na momentálním psychickém stavu a situaci (Adamová et al., 2021).

Smyslem náhrady za bolest je odškodnit nejen utrpení tělesného a duševního rázu, nýbrž i některé související průvodní stavy, jako je diskomfort, stres či obtíže spojené s utrpenou zdravotní újmou. Používaný pojem ztížení společenského uplatnění je podmíněn tím, že poškození zdraví vyvolává překážku lepší budoucnosti. Jde totiž o ztrátu příležitosti zapojit se do různých sfér uplatnění v životě, a to trvale, z důvodu přetrvávajících zdravotních omezení (Adamová et al., 2021).

Zákon striktně odlišuje škodu od nemajetkové újmy, proto musí být náhrada za ztížení společenského uplatnění chápána výlučně jako odčinění nemajetkové újmy spojené s trvalým poškozením zdraví. Má pokrývat útrapy spojené s přetrvávajícím narušením tělesné integrity,

ztrátu životních příležitostí a možností, ztrátu schopností, obtíže a nepohodlí spojené s překonáváním zdravotních následků. Majetkové složky trvalých zdravotních následků se pak týkají ztráty na výdělku, ztráty na důchodu a nákladů péče o zdraví, osobu a domácnost poškozeného. Tyto dílčí nároky mají primárně za účel reparovat poškozenému ušlý výdělek, náklady léčení či cenu kompenzačních pomůcek či péče umožňující mu vrátit se do běžného života či alespoň usnadnit mu ztížený život (Adamová et al., 2021).

Nemajetkové újmy spojené se zdravotně podloženým zásahem do duševní a tělesné integrity při ublížení na zdraví jsou spojeny se zásahem do zdraví, který nespočívá v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru. Jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, tedy okolnosti, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru. Může jít například o nečekaně závažné komplikace spojené s léčením a z nich plynoucí omezení.

Spadají sem tedy nepříznivé dopady do sféry poškozeného, které nejsou bolestivé a které nemají trvalý charakter, zejména různá dočasná omezení v dosavadních aktivitách (dieta, fixace končetiny, hospitalizace, omezení v běžném životě po přechodnou dobu apod.), nicméně jsou vnímána natolik intenzivně, že je bude namísto odškodnit peněžitou náhradou. Vedle omezení spojených čistě s lékařskými výkony sem lze nejspíše řadit i poněkud odvozenější zásahy přinášející ztrátu různých životních příležitostí, např. nemožnost zúčastnit se pracovní či studijní stáže, sportovního utkání, kulturní akce, setkání s význačnou osobností, nemožnost strávit s osobami blízkými Vánoce nebo jiné pro poškozeného významné plánované aktivity. Na druhou stranu obvyklá omezení či obtíže spojené s jednotlivými diagnózami zejména u bolesti by měly být zahrnuty již v odškodnění za bolest (Adamová et al., 2021).

2.4 Sportovní právní normy

Sport je v současné době jednou z nejmodernějších a nejrychleji se rozvíjejících společenských činností, která se dotýká většiny oblastí lidského života, ať se jedná o ekonomiku, politiku, obchod či kulturu. Sport lze brát jako zcela nezávislý obor, neboť je stále ve větší nebo menší míře svázán s jinými vědními disciplínami, filozofií a psychologii počínaje, přes ekonomii, až po samotné právo, neboť právo musí ovlivňovat a regulovat vztahy vznikající v souvislosti se sportovní činností (Coufalová et al., 2014, p. 9).

Sport je od obecného práva oddělenou říší, proto je vyjádřeno výrazem autonomie sportu. Mezi těmito systémy nemůže být žádný mechanismus komunikace, protože právo je nepřiměřenou formou autority řídící společenské normy sportu. Oblast sportu je typická

širokým spektrem rozsahu prostřednictvím sportovních norem a pravidel, ale ty se vždy musí pohybovat v právním rámci (Králík, 2016, pp. 289 - 290).

Sportovní norma (pravidlo) je jedním ze základních neprávních regulátorů chování sportovce v konkrétním sportovním odvětví. Kromě vymezení technického rámce pro provozování konkrétního sportovního odvětví (např. požadavky na sportovní prostor, výstroj a výzbroj) stanoví požadované chování sportovce, vymezuje rámec takového chování a zpravidla též stanoví případné důsledky jeho porušení (Carpenter et al., 2012, p. 37).

Sportovní normou lze v obecné rovině rozumět objektivně existující pravidlo chování v rámci toho kterého sportovního odvětví a jehož dodržování je vyžadováno v rámci výkonu takového sportovního odvětví a jehož porušení je, v různém rozsahu, s různou intenzitou a s různými následky, v rámci (uvnitř) takového sportovního odvětví sankcionováno subjekty za tímto účelem zřízenými, zejména rozhodčí, disciplinární komise (Carpenter et al., 2012, p. 37). Závažnější případy je třeba posuzovat i z hlediska trestněprávního, protože sport není natolik autonomní systém, aby řešil všechny otázky sankčního charakteru pouze sám (Coufalová et al., 2014, p. 9).

Sportovní normy jsou určitou paralelou norem právních, byť zpravidla postrádají některé z jejich charakteristických prvků, zejména vynutitelnost jejich dodržování státem. Při komparaci normy sportovní a normy právní a jejich jednotlivých ucelených systémů (právních řádů, resp. souborů sportovních pravidel a norem) však lze vcelku pochopitelně nalézt celou řadu styčných míst a paralel. Na sportovní i právní normy jsou kladeny obdobné požadavky týkající se jejich obsahu, formy, určitosti, obecnosti a jiných parametrů nezbytných pro to, aby se uvedené normy mohly kvalitně, účinně a žádoucím způsobem uplatnit jakožto regulátory chování (Carpenter et al., 2012, pp. 37 - 38).

Z hlediska formy lze sportovní normy rozdělit obdobně jako normy právní, a to na:

- a) Psané, které se vyskytují v podobně soutěžních řádů, pravidel a v jinak písemně zachycených formách.
- b) Nepsané, které se vyskytují ve formě určitého sportovního obyčeje nebo zvyklosti (Carpenter et al., 2012, p. 38).

2.4.1 Psané sportovní normy

Psaná pravidla obvykle tvoří základ a organizační kostru příslušného sportovního odvětví, jejíž obsahem bývá vymezení sportovního odvětví prostřednictvím popisu jeho účelu a smyslu, materiálních prostředků nezbytných pro jeho provozování, prostředí určeného pro jeho provozování, řešení dalších organizačně-technických otázek, a především vymezení vzájemných

práv a povinností participujících sportovců, a to formou zákazů, příkazů a povolení. Právě vymezení vzájemných práv a povinností sportovců je tou skupinou sportovních norem, která z pohledu práva tvoří základ při posuzování odpovědnosti za škodu způsobenou sportovní činností (Carpenter et al., 2012, p. 38). Toto také umožňuje sportovním organizacím zřizovat vlastní orgány s rozhodovací pravomocí, které udělují sankce za nedodržení pravidel dané sportovní disciplíny (Dombrovská et al., 2019, p. 5).

Jedná-li se o sportovní odvětví globálně organizované, jsou psané sportovní normy zpravidla vydávány celosvětovým zastřešujícím subjektem tedy mezinárodní, případně světovou organizací. K drobným odchylkám může dojít v rámci určitých specifík územních celků, kdy územní svazy jsou světovým nadřazeným subjektem zmocněny k tomu, aby při zachování základního rámce prováděly menší úpravy pravidel korespondující s individuálními podmínkami daného regionu nebo země (Carpenter et al., 2012, pp. 38 - 39).

Oproti výše uvedenému systému vertikální hierarchie se lze setkat i s hierarchizací horizontální, kdy buď neexistuje světový zastřešující subjekt nebo existuje více světových subjektů, a tak vzniká pro toto odvětví odlišný rámec pravidel a norem (Carpenter et al., 2012, pp. 38 - 39). Typickým příkladem více existujících světových organizací je právě odvětví karate, ve kterém existuje mnoho světových organizací, což je dáno tím, že v karate za svoji historii vzniklo mnoho stylů a málokterá organizace se zabývá více styly současně (osobní sdělení, 1. dubna, 2021).

Převážná většina sportovních odvětví a organizované sportovní činnosti v České republice je vykonávána pod patronátem jednoho subjektu s celostátní působností v sobě, na občanskoprávním dobrovolném (smluvním) základě sdružuje veškeré subjekty konkrétního sportovního odvětví nebo sportovní činnosti v rámci dané země, v tomto případě České republiky. Takovýto subjekt vykonává funkci hlavního organizátora konkrétní sportovní činnosti a garanta jednotnosti jejího výkonu, především z hlediska pravidel, organizace odvětví a vztahů k zahraničním a mezinárodním subjektům (Carpenter et al., 2012, p. 39).

Hierarchie organizační struktury umožňuje členům spolku (sportovního klubu) obrátit se na vyšší instanci s žádostí o přezkum rozhodnutí. Pokud k nějakému rozhodnutí dospěje národní organizace, je zpravidla možnost se odvolat k mezinárodní organizaci. Po vyčerpání všech opravných prostředků v rámci sportovních organizací může být rozhodnutí přezkoumáno buď soudem, nebo pro sportovní organizace typičtější arbitrážním tribunálem (Dombrovská et al., 2019, p. 5).

Povinnost dodržování sportovních norem při výkonu konkrétní sportovní činnosti pro zúčastněné subjekty (sportovce, rozhodčí, trenéry) vyplývá z jejich dobrovolného členství ve sportovním klubu nebo oddílu, a tím i ve sportovním svazu (Carpenter et al., 2012, p. 41).

Sportovní svazy mají většinou právní postavení spolků, jejichž stěžejním předpisem jsou stanovy, které jsou doplněny nebo dopřesněny dalšími předpisy jako je například disciplinární řád, soutěžní řád a další vnitřní předpisy (Dombrovská et al., 2019).

Většina psaných sportovních norem sportovních svazů zastřešujících určité sportovní odvětví má charakter rozhodnutí orgánů soukromoprávních, jimž se subjekty účastníci konkrétního sportovního odvětví podřizují z titulu svého členství, které je dobrovolné tzn. na soukromoprávní bázi. To, ale také přináší spolu se soukromoprávní odpovědností za škodu způsobenou sportem několik právních důsledků (Carpenter et al., 2012, p. 43).

2.4.2 Nepsané sportovní normy

Nepsané sportovní normy existují v podstatě ve dvou základních formách, a sice ve formě sportovních obyčejů (zvyklostí), a ve formě ústních ujednání zúčastněných sportovců (Carpenter et al., 2012, p. 45).

Každé sportovní odvětví se člení na různé kategorie, které se neliší jen pohlavím a věkem sportovců, ale i výkonnostními stupni. Na tyto kategorie je zřejmé, že jsou uplatňována stejná psaná sportovní pravidla, ale budou doplňována nebo upřesňována nepsanými sportovními normami, které se vyvinuly z historické a praktické zkušenosti pro konkrétní subkategorii sportovního odvětví a jistým způsobem modifikují sportovní normy psané (Carpenter et al., 2012, p. 45).

Sportovní obyčej naplňuje prakticky beze zbytku veškeré znaky obyčejů právních a jsou charakterizovány dlouhodobou a opakovanou realizací určitého chování, které vytvoří povědomí o jeho dodržování a závaznosti. V každém sportovním odvětví se za dobu jeho existence vyvinula řada sportovních obyčejů a některé se potom staly součástí psaných sportovních norem a některé nadále zůstávají nepsané (Carpenter et al., 2012, pp. 45 - 46).

Dodržování sportovních obyčejů (zvyklostí) může být rovněž vyžadováno a sankcionováno v rámci příslušného sportovního odvětví (Carpenter et al., 2012, p. 46).

Všeobecná akceptace obyčejové normy hraje roli v odpovědnostních vztazích mezi sportovci a promítá se i významným způsobem do posuzování jednotlivých kritérií soukromoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou sportovní činností (Carpenter et al., 2012).

2.4.3 Morální aspekty

V oblasti Dálného východu byly morální normy pro válečníky nejvíce rozvinuty na japonských ostrovech, jejichž definice a způsob života byly ustanoveny v kodexu válečníka nazývaném bušidó (Fojtík, 1999, pp. 117 - 118).

Hlavním cílem válečníků konkrétně samurajů, bylo zdokonalování v bojových uměních a pěstování morálních vlastností požadovaných od bojovníka, jehož hlavním životním krédem byla oddanost panovníkovi a věrnost, čest, odvaha, disciplína a skromnost, neboť přepych znamenal změkčilost (Fojtík, 1999, pp. 118 - 119).

V historii mohl být učitel bojových umění popraven, pokud se jeho žák dopustil vážných zločinů v souvislosti s použitím bojových umění. Proto výcvik každého studenta trval mnoho let, než mu jeho učitel odhalil pokročilé techniky. Studenti museli důsledně plnit pokyny učitele i mimo samotný trénink, čímž byla buď odbourána jejich agresivita nebo ukončili výcvik (Bláha et al., 2004).

V karate je třeba se zabývat etikou z více důvodů. Nejhlavnějších z nich je ten, že karate na určité úrovni je bojová technika, vlastně zbraň. A kdo má v ruce zbraň, musí s rozvahou zvážit její použití. Vážným důvodem je i to, že karate v podobě, v jaké se cvičí a organizuje, poskytuje ideální možnost pro formování vlastností a celkových postojů, které se přenášejí do každodenního života (Šebej, 1995, p. 15).

Závažnost morálního působení v karate nebo i ostatních bojových uměních je v současnosti velmi významná a nedůslednost v této rovině, může mít za následek negativní důsledky. Pokud cvičenci ovládající některé účinné techniky obrany a útoku a nejsou dostatečně morálně vyspělí, aby jejich myšlení a skutky byly v souladu s krédem bojových umění, mohou techniky zneužívat k řešení běžných konfliktů (Fojtík, 1999, p. 119). Vždy se volí obtížnější cesta podporující disciplínu, trénink těla a charakteru, aby cvičenci nezneužívali své dovednosti (Bláha et al., 2004).

Trenér nebo učitel karate je často vystavený otázkám cvičenců, zejména začátečníků, týkající se řešení konfliktů v sebeobraně situaci, a jak použít to, co karatista ovládá z karate (Šebej, 1995, p. 15). Mělo by jim být doporučeno se boji vyhnout a utéct, a když by to nebylo možné, tak pak bojovat. Vyhnutím boji se karatista vyhne jakémukoliv riziku, a hlavně nezraní útočníka (Bláha et al., 2004).

Pro začátečníky je obtížné překonat netrpělivost, protože se každý chce stát co nejdříve bojovníkem. Dlouhodobý náročný výcvik formuje cvičence duševně i morálně, proto pokročilí nemají potřebu se předvádět ani si své schopnosti dokazovat. Zachovávají filozofii sebeobraně,

a to bojovat jen k ochraně sebe sama nebo obraně někoho, kdo je napaden (Bláha et al., 2004, p. 17).

V situaci, když je agresorem druhý, platí pro karatistu, tak jako pro každého občana, ustanovení nutné obrany, které neodlišuje karatistu od ostatních lidí. Není pravda, že karatista v žádném případě nesmí použít své dovednosti, protože je registrovaný, a že se musí nechat uhodit, ale musí si počínat tak, aby provedl to, co je pro obranu nutné tzn., aby nevybočil z mezí zákona (Šebej, 1995).

V případě soutěží musí karatista nejdříve zvládnout sám sebe, než zvládne porazit soupeře, protože největším nepřítelem je on sám, jeho vlastní slabosti a hranice ve výcviku, což ovlivňuje jejich případné překročení (Bláha et al., 2004, p. 18).

Je rozdíl v západním a východním pojetí soutěží. Západní pojetí soutěže je zvítězit (vyhrát), ale podle východní filozofie je soutěž se sebou samým tzn. zlepšit se (Fojtík, 1999, p. 121).

Etika v karate není věc, která se odkládá u východu z dojo (tělocvičny), ale důsledně se dodržuje v každodenním životě. Striktně je například vyžadována úcta ke starším a respekt vůči všemu živému (Šebej, 1995, p. 16). Staří mistři se shodovali, že bojová umění nejsou k porážce jiných, ale k tomu, abychom porazili své vlastní já, sobectví a nedostatek lásky k ostatním (Fojtík, 1999, p. 121).

Etika je etikou jen pokud je vnitřním přesvědčením jedince (Šebej, 1995, p. 16). Je to souhrn pravidel určujících, jakou formou a kdy provádět určité věci, co se smí, kdo koho a jak má pozdravit. Existují určitá všeobecná pravidla, ze kterých vyplývají konkrétní pravidla pro definované příležitosti (Šebej, 1995, p. 152). Vedou k pokoře karatisty, která je známkou respektu všeho v jeho okolí (Bláha et al., 2004, p. 18).

Etiketa je účinným prostředkem k vytvoření určitých postojů a hodnotných systémů v oblasti etiky, což mění i vnitřní postoje (Šebej, 1995, p. 152). Vnitřní přijetí těchto morálních norem jsou zpočátku prosazovány morálním působením zvenčí (Fojtík, 1999, p. 120). V karate mezi důležité prvky etikety patří například pozdrav prokázaný mírným úklonem nazývaným rei (Šebej, 1995, p. 152).

Bojová umění mají významné možnosti při výchově k některých charakterových vlastností jako je odvaha, statečnost, zachování klidu za všech okolností a schopnost překonávat překážky. Pro karatistu je život zdrojem tréninkových situací, kde jsou bojová umění hodnotným doplňkem (Fojtík, 1999, p. 124).

2.4.4 Disciplinární řády

K řešení sporů v daném sportovním odvětví vydávají sportovní organizace různé řády a normy obsahující procesní pravidla, kde je upraven průběh řízení, aplikovatelné právo a meze soudní pravomoci. K tomuto účelu sportovní organizace zřizují orgány s rozhodovacími pravomocemi s jurisdikcí z porušení jejich vnitřních předpisů. Spory a problémy v rámci sportovní organizace po vyčerpání opravných prostředků lze také přezkoumat nestranným a nezávislým soudem. Tento způsob není zcela efektivní, protože může trvat několik let a tím výrazně ovlivní délku sportovní kariéry sportovce. Závaznost pravidel a norem se samozřejmě týká organizované sportovní činnosti, která vyžaduje dodržování sportovních a soutěžních pravidel (Dombrovská et al., 2019, p. 18).

Disciplinárním řádem bývá zpravidla nazván vnitřní předpis organizace, podle kterého se projednávají všechna disciplinární provinění v rámci organizace. V karate se to týká jak účastníka soutěží (po skončení soutěže), tak i účastníka soustředění, zkoušek a dalších aktivit v rámci dané organizace. Disciplinární řád se vztahuje na všechna disciplinární provinění, k nimž dojde nejen na území České republiky, ale i na všechna provinění v rámci reprezentace v zahraničí (Dombrovská et al., 2019, p. 184).

V disciplinárním řízení se projednávají provinění jednotlivců i kolektivů. Může se jednat o porušení interních předpisů organizace nebo provinění související s účastí na soutěžích a dalších akcích anebo provinění znevažující jméno organizace v České republice nebo i v zahraničí. Účelem disciplinárního řízení je objasnění a spravedlivé posouzení disciplinárních deliktů a cílem uložené sankce je kromě represivní stránky také preventivní a výchovný efekt (Dombrovská et al., 2019, p. 85).

Disciplinární řád organizace ČFOKK umožňuje tyto sankce a tresty:

- a. Důtka;
- b. Podmínka na dobu určitou;
- c. Zbavení členských výhod na dobu určitou;
- d. Zákaz možnosti získávání stupňů na dobu určitou;
- e. Náhrada škody nebo jiná kompenzace;
- f. Zákaz účasti na některých / všech akcích pořádaných ČFOKK a WOF;
- g. Odebrání licence a oprávnění udělených podle stanov a Vnitřních předpisů ČFOKK;
- h. Odvolání z funkce člena orgánu ČFOKK;
- i. Zákaz veškeré (nebo jen části) činnosti na dobu určitou (nejdéle na dobu 5 let);

j. Vyloučení z ČFOKK (ukončení členství).

Disciplinární komise po vytěžení všech osob, získání potřebných informací, objasnění všech okolností, vydá rozhodnutí, které musí být zpracováno písemně a musí obsahovat: popis skutku, za který se ukládá trest, druh uděleného trestu a dobu jeho trvání a poučení o odvolání (Dombrovská et al., 2019, p. 86).

2.4.5 Soutěžní řády a pravidla v karate

Bojové sporty jsou specifické zejména tím, že na rozdíl od jiných sportovních disciplín je fyzický kontakt a zápolení mezi sportovci jejich náplní. Zatímco při kolektivních či individuálních hrách, atletice nebo gymnastice je cílem získání bodů umístěním míče nebo jiného hracího předmětu do vymezeného prostoru, dosažení nejlepšího času anebo nejvyššího technického, popřípadě i uměleckého hodnocení, a to vždy pokud možno bez fyzického střetu se soutěžícím sportovním soupeřem. Kdežto v boxu, judu, taekwondu a karate jde o to překonat soupeře právě fyzickým kontaktem (Dombrovská et al., 2019, p. 59).

Soutěžní pravidla proto obsahují zvláště přísné normy regulující zásah, jimiž může sportovec (karatista) legálně docílit vítězství. Funkcionáři jsou pak vázáni velmi podrobnými pravidly směřujícími k tomu, aby utkání v bojových sportech byla, pokud možno, bezpečná. Všechny tyto a další zásady, které mají vést k zajištění bezpečnosti provozování těchto sportů, jsou zaneseny v soutěžních pravidlech sportovních svazů a organizací, pod jejichž záštitou se kvalifikované národní a mezinárodní soutěže konají (Dombrovská et al., 2019, p. 59).

Pravidla téměř všech sportů se stále vyvíjí a ke změnám dochází skoro každoročně. Cílem by mělo být nejen zvýšit bezpečnost sportovců, ale také k některým změnám dochází pro zvýšení divácké atraktivity příslušného sportu (Dombrovská et al., 2019, p. 1).

Soutěžními pravidly doplněnými v dokumentu, někdy nazývaném soutěžní řád, disponuje každá organizace karate, která pořádá soutěže. Národní organizace zpravidla převezme pravidla od své nadřazené světové organizace. Pro potřeby této práce se jedná o World karate federation [WKF], která je tzv. multi-stylovou sportovní organizací a největší organizací karate na světě a World Oshu-kai Dento Okinawa Shorin-ryu Karate Kobudo federation [WOF], což je tradiční organizace vedená okinawským velmistrem Kenyu Chinenem, zabývá se výhradně stylem Okinawa Shorin-ryu Karate a Okinawa Kobudo a je největší světovou organizací Shorin-ryu karate (osobní sdělení, 2. dubna, 2021).

Soutěžní řád upravuje postup při organizaci soutěží pořádaných danou organizací nebo pod její záštitou. Obsahuje základní organizační pravidla, relevantní práva a povinnosti jednotlivých orgánů soutěže (rozhodčí, pořadatel, zdravotník, aj.) a také práva a povinnosti

účastníků soutěží (závodníci, trenéři, zástupci jednotlivých týmů, diváci). Soutěžní řád je závazný nejen pro všechny orgány dané organizace karate při pořádání soutěží, ale i pro účastníky těchto soutěží. Start závodníka karate je postaven z hlediska zdravotní způsobilosti na osobní odpovědnosti každého soutěžícího (Dombrovská et al., 2019, p. 84).

V soutěžích WKF se soutěží v disciplínách: „kata“ (sestavy) a „kumite“ (volný boj), v obou případech buď jako jednotlivci nebo týmy. V soutěžích WOF jsou disciplíny rozlišovány na kategorie žákovských stupňů (barevné pásy) a mistrovských stupňů (černé pásy) a soutěží se v disciplínách: „kata“, „kata kumiwaza“, „shuyo waza kumite“ (řízené kumite o sedmi technikách) a „dojo kumite“ (volný boj). Riziko a pravděpodobnost zranění se převážně týká pouze disciplíny kumite resp. dojo kumite (osobní sdělení, 2. dubna, 2021).

Ve sportovním zápase nazývaném „kumite“ jsou kromě obranných technik používány tři skupiny útočných technik: přímé údery (tsuki waza), obloukové údery (uchi waza) a kopy (keri waza). Mnoho úderových ploch jsou pro svoji nebezpečnost zakázány používat (Nakamine, 1976, p. 26).

Podle pravidel obou výše uvedených organizací je zakázáno útočit na citlivá místa těla soupeře, mezi které patří: oči, genitálie, krk (přední strana). Podle pravidel WKF (2020) je povoleno útočit pouze na střední a horní pásmo, kdežto podle pravidel WOF lze útočit na spodní pásmo tzn. dolní končetiny.

Podle pravidel WKF lze vést útoky pouze na tyto oblasti soupeře:

1. Hlava
2. Obličej
3. Krk
4. Břicho
5. Hrudník
6. Záda
7. Strana trupu

Soutěž v kumite podle pravidel WOF (2020) probíhá v duchu fair-play s respektem k účastníkům. Je zakázáno především následující:

1. Techniky přicházející do kontaktu s hrdlem či krkem protivníka.
2. Techniky s přehnaným kontaktem vzhledem k zasahované oblasti. Musí panovat přiměřená kontrola technik směřujících na místa umožňující bodování. Absolutní kontrola platí v případě hlavy, obličeje a zad. Každá technika, která způsobí soupeři zranění, bude penalizována.
3. Údery nebo kopy na podbřišek a klouby.

4. Útoky na obličej prováděné otevřenou dlaní (TEISHO), hranou dlaně (SHUTO) nebo prsty (NUKITE).
5. Útok hlavou.
6. Nekontrolované nebo nekontrolovatelné techniky.
7. Svévolné opuštění zápasíště – JOGAI se vztahuje na situaci, kdy se celé závodníkově tělo nebo jeho část ocitne za hranicí zápasíště, až na případy, kdy je závodník vyhozen mimo zápasíště svým soupeřem.
8. Zdržování
9. Zbytečné chytání protivníka, zápasení s ním nebo jeho násilné odstrkování.
10. Nedbání na vlastní bezpečnost, nekontrolované chování během zápasu (MUBOBI).
11. Nerespektování pravidel slušného chování, provokace, nadávky nebo dokonce urážky.
12. Předstírání zranění pro dosažení výhody.

Podle pravidel WKF (2020) lze za techniky, při kterých dochází k přehnanému kontaktu, s ohledem na atakovanou zásahovou plochu, a techniky s kontaktem na hrdlo nebo útoky na horní a dolní končetiny, genitálie, klouby nebo nártý, útoky otevřenou rukou do tváře anebo nebezpečné nebo zakázané techniky hodů udělit následující penalizace:

- CHUKOKU je uděleno za pokus o menší přestupky nebo za první případ drobného porušení pravidel.
- KEIKOKU se uděluje za menší přestupky nebo za první případ drobného porušení pravidel, které nejsou natolik závažné, aby se trestaly prostřednictvím HANSOKU-CHUI.
- HANSOKU-CHUI je uděleno obvykle za přestupky, za které už bylo uloženo KEIKOKU. Může však být uloženo i přímo za vážné porušení pravidel, které si nezaslouží HANSOKU.
- HANSOKU se uděluje za velmi vážné porušení pravidel nebo v případě, kdy již bylo uděleno HANSOKU-CHUI. V utkání týmů se zraněnému závodníkovi doplní nebo upraví počet bodů na osm a týmu soupeře bude bodový zisk vynulován.
- SHIKKAKU znamená diskvalifikaci z celého turnaje, včetně jakékoli následné kategorie, pro kterou mohl být závodník registrován. SHIKKAKU může být uloženo, když závodník neuposlechne nařízení rozhodčího, jedná ve zlém úmyslu, dopustí se skutku, který poškozuje prestiž a čest karate, nebo jeho skutky odporují pravidlům a duchu turnaje. Pokud člen týmu obdrží SHIKKAKU v utkání týmů, závodníkovi se doplní nebo upraví počet bodů na osm a týmu soupeře bude bodový

zisk vynulován. Rozsah SHIKKAKU může být dále upraven na další sankce ze strany právní a disciplinární komise na základě řešení celkové zprávy.

Další penalizace závodníka podle pravidel WKF (2020), stejně odstupňované mohou být uděleny za jeho vlastní chyby a porušení pravidel:

1. Předstírání a zveličování zranění.
2. Jogai – svévolné opuštění zápasště.
3. Mubobi – sebeohrožování.
4. Vyhýbání se boji.
5. Pasivita.
6. Clinching – zápasení – tlačení – uchopení – stání hrudí proti hrudi bez pokusu o techniku nebo hod.
7. Držení soupeře oběma rukama z jakéhokoliv jiného důvodu než při vykonání hodů a předchozímu uchopení kopající nohy.
8. Držení soupeře jednou rukou za ruku nebo karate-gi bez okamžitého pokusu bodování technikou nebo hodem.
9. Nekontrolované techniky.
10. Simulující útoky hlavou, kolenem nebo loktem.
11. Neslušné chování, verbální provokace soupeře, nerespektování rozhodčího.

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Cílem diplomové práce v návaznosti na trestněprávní odpovědnost v soutěžích karate je objasnit problematiku občanskoprávní odpovědnosti a náhrady za způsobenou újmu na zdraví při soutěžích v karate důsledkem porušení soutěžních pravidel.

Pro uvedení do problematiky této práce, jsou v její předchozí části nejdříve definovány některé pojmy z jednotlivých oborů. Vymezené pojmy vzájemně spojují několik oborů, a to zejména sport, bojové umění, sportovní soutěže a právo. Detailněji je popsána samostatná disciplína karate, a to v několika jeho oblastech. Pozornost je věnována i morální stránce karatisty, která významně ovlivňuje jeho trestněprávní a občanskoprávní postavení.

3.2 Dílčí cíle

První dílčí cíl se týká v první řadě obecných právních norem, které souvisí s ublížením na zdraví a náhradou nemajetkové újmy při sportu. Budou analyzovány právní ustanovení okolností vylučujících protiprávnost, prevenční povinnosti, náhrady nemajetkové újmy a ublížení na zdraví, odčinění nemajetkové újmy a ublížení na zdraví a ve druhé řadě budou analyzovány a popsány sportovní normy, vnitřní předpisy, řády a pravidla dvou národních svazů karate.

Druhým dílčím cílem na úrovni obecné je využití rozsudků a judikátů z obdobných případů a metodik ke stanovení konkrétních závěrů v občanskoprávní zodpovědnosti za úrazy při soutěžích v karate a stanovení náhrady škody. Na úrovni sportovních norem se jedná o vlastní zkušenosti s podobnými případy a jejich podrobného studia.

Třetím dílčím cílem je objasnění problematiky stanovení výše náhrady škody za ublížení na zdraví podle příslušných právních předpisů, metodik, kazuistiky a judikatury soudního systému České republiky a Soudního dvora Evropské unie.

3.3 Výzkumné problémy

Rozbor vzájemné propojenosti mezi příslušnými ustanoveními obecného práva a ustanoveními sportovních norem, jež jsou srovnány se soudní judikaturou případů ublížení na zdraví v podmínkách soutěží karate, jež je následkem porušení soutěžních pravidel.

Stanovení a srovnání výše náhrady za ublížení na zdraví objasněné podle rozsudků a judikátů oproti určení výše náhrady za ublížení na zdraví podle metodiky Nejvyššího soudu.

4 METODIKA

Tvorba této práce je započata vypracováním její osnovy a struktury, které směřují k rozdělení práce na jednotlivé kapitoly a jejich pořadí. Dále za využití předem připravených informací a zdrojů jsou vytvořeny jednotlivé na sebe navazující kapitoly. Při psaní práce jsou využity převážně poznatky z literatury a své vlastní zkušenosti získané praxí v bojových uměních, vedení organizace, dlouhodobé trenérské praxe na mezinárodní úrovni a praxe rozhodčího, a také poznatky z celého předchozího vysokoškolského studia oboru Trenérství a sport a dosavadního studia oboru Trenérství a management sportu, zejména předmětu Sportovní právo.

4.1 Výzkumný soubor

Pro účely diplomové práce se stává výzkumným souborem obsah právní legislativy České republiky týkající se občanskoprávní odpovědnosti karatisty jako sportovce, jeho studování a vyhodnocování. Za využití rozsudků, judikátů a kazuistiky soudního systému České republiky včetně judikatury Soudního dvora Evropské unie, které jsou získány z veřejných zdrojů, a za pomoci a využití níže uvedených metod, dochází k potvrzení anebo vyvrácení, případně upřesnění obecných faktů týkajících se problematiky, jež je předmětem této práce a poté spojit do konkrétních souvislostí.

4.2 Využité metody

Práce má kompilační charakter a její obsah je založen na teoretických a částečně i praktických základech, a proto k sepsání byly použity tyto navzájem prolínající se metody:

- Analytická - rozebrání celku na dílčí části a poznání jejich vazeb a vlastností.
- Syntetická - spojení jednotlivých částí v celek a vzájemné propojení.
- Komparativní – srovnání podobností a rozdílů.
- Případová studie (kazuistika) - detailní studium jednoho či několika málo případů za účelem aplikace získaných poznatků při porozumění případům obdobným.
- Dedukce – vyvození konkrétního závěru z obecně platných předpokladů.
- Metoda introspektivní – využití svých osobních prožitků a zkušeností.

4.3 Postup práce

Pro uvedení do problematiky této práce budou vymezeny některé pojmy, které úzce souvisí s tématem práce. Pojmy budou charakterizovány za účelem prolínání se dvou hlavních oborů, a to sport a právo, které se postupně zužují a směřují ke sportovnímu právu, přes bojové umění až k samotnému karate.

Následující kapitola seznámí čtenáře s poměrně neznámou disciplínou, a to je karate. Bude popsán průřez základními sférami tohoto bojového umění, od historie, účelu jeho vzniku a rozvoje, šíření do světa, vzniku soutěží a soutěžních pravidel až po vznik organizací a kategorizování cvičenců podle stupňů vyspělosti.

Další kapitola bude věnována popisu a rozboru ustanovení obecných právních norem týkajících se občanskoprávní odpovědnosti za úrazy způsobené porušením pravidel v soutěžích karate a ve sportu. Jedná se zejména o ustanovení okolností vylučujících protiprávnost, náhrady škody za ublížení na zdraví, prevenční povinnost, ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví, náhrada a odčinění nemajetkové újmy. Tento úkol bude realizován za využití judikátů a komentářů k příslušným právním normám, rozsudků a kazuistiky soudního systému České republiky a Soudního dvora Evropské unie.

Poté budou podrobně rozebrány a charakterizovány sportovní normy, mezi které budou patřit psané a nepsané normy, morální normy, disciplinární soutěžní řády a pravidla. V oblasti sportovního práva bude opora čerpána z vnitřních předpisů Českého svazu karate jako majoritní multistylové organizace působící v České republice a z vnitřních předpisů České federace Okinawa Karate a Kobudo, která má tzv. pyramidovou strukturu řízení a je specializována na konkrétní styl bojového umění. V této kapitole na základě rozboru výše uvedených vnitřních předpisů dvou národních organizací budou objasněny možné postihy a následky za případné provinění a porušení jejich závodníky a členy.

V poslední části této práce dojde ke srovnání rozdílů a vzájemného propojení mezi poznatky získanými z výše zmíněných obecně platných právních ustanovení a studia soudních rozsudků a judikátů z případů ublížení na zdraví při soutěžích v karate. Bude tak vyvozen závěr o podmínkách soutěžení v karate v mezích zákona a objasněny následky a stanovení náhrady újmy na zdraví v případě vybočení z mezí zákona.

5 VÝSLEDKY

K dosažení výsledků této práce je použito analýzy dvou rozsudků Nejvyššího soudu ČR, ve věci porušení soutěžních pravidel karate s trvalými zdravotními následky. Ty jsou za využití komparativní metody srovnány s obecně platnými právními ustanoveními. Dále byly vyvozeny závěry na základě poznatků ze soutěžních pravidel, disciplinárních řádů a osobních zkušeností v rámci činnosti v organizacích karate jako projednání disciplinárního deliktu. Výsledkem práce je také stanovení výše náhrady újmy na zdraví podle příslušných předpisů a metodik a ve srovnání s náhradou škody na zdraví podle výše zmíněných rozsudků Nejvyššího soudu ČR.

5.1 Kazuistika případů ublížení na zdraví v soutěžích karate

5.1.1 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2497/2004

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí (spisová značka: 25 Cdo 2497/2004) ze dne 29.11.2005, které se zabývá případem náhrady škody a bolestného za ztížení společenského uplatnění karatisty, kde poškozený byl při zápase České ligy karate udeřen soupeřem do obličejové části podle pravidel nedovolenou technikou a tím mu byla způsobena vážná zranění v podobě edému mozku, pohmoždění břicha a krvácení ve třetí a čtvrté komoře mozkové.

Místně příslušný okresní soud dospěl k závěru, že obžalovaný za škodu vzniklou poškozenému odpovídá, neboť žalovaný tím, že nedodržel pravidla soutěže sportovního karate, porušil prevenční činnost vyplývající z občanského zákoníku. To, že uvedená zranění jsou v příčinné souvislosti s poraněním, která způsobil obviněný, potvrdil znalecký posudek (Nejvyšší soud, 2005).

Při rozhodování o výši náhrady bolestného a za ztížení společenského uplatnění soud vycházel ze znaleckého posudku. V tomto případě jsou dány důvody mimořádného zřetele hodné podle vyhlášky o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, které umožňují zvýšení základního bodového ohodnocení za ztížení společenského uplatnění na osminásobek.

Rozsahu pouhrazového omezení žalobce v životě i ve společnosti, je podle odvolacího Krajského soudu přiměřené zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění na částku 106 800,- Kč, která je rovněž rozsudkem soudu prvního stupně potvrzena a který vyslovil, že úder soupeře v rozporu s pravidly karate, při němž zasaženému vznikla škoda na zdraví, je postižitelný, nejen v rámci pravidel zápasu karate, nýbrž představuje současně i porušení prevenční povinnosti. Při splnění zbývajících předpokladů je dána obecná odpovědnost za škodu na principu presumovaného zavinění. Platební povinnost této částky potvrdil i Nejvyšší soud (Nejvyšší soud, 2005).

Ze znaleckého posudku vyplývá, že u žalobce při předmětném úrazu došlo k výraznému organickému poškození centrálního nervového systému, jehož projevy zasahují jak intelektovou, tak emoční sféru osobnosti. Intelektová výkonnost celkově aktuálně odpovídá pásmu slabšího průměru, oproti původní kapacitě je značně snížena. Snížení je hlavně selektivní a nejvíce postihuje koncentraci, volní pozornosti, krátkodobou paměť, schopnost učení a rychlost psychomotorického tempa. Snížení činí asi -20 bodů IQ, tzn. z dříve nadprůměrného intelektu do pásma slabšího průměru. Navíc i v emoční sféře je patrná zvýšená labilita a dráždivost, přecitlivělost a snadná unavitelnost (Nejvyšší soud, 2005).

Při odškodňování ztížení společenského uplatnění se vychází ze základního počtu bodů, kterým bylo toto ztížení ohodnoceno v lékařském posudku. Částka odpovídající základnímu počtu bodů zjištěnému lékařem se přiměřeně zvýší až na dvojnásobek podle předpokladů, které poškozený ve věku, ve kterém byl poškozen na zdraví, měl pro uplatnění v životě a ve společnosti, a které jsou v důsledku poškození omezeny nebo ztraceny. Těmito předpoklady se rozumí zejména možnost uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním, sportovním a možnost volby povolání a dalšího sebevzdělávání. Přitom se přihlíží k tomu, zda jde o muže nebo ženu (Nejvyšší soud, 2005).

U žalobce přetrvávala zvýšená labilita, dráždivost a přecitlivělost a zvýšená unavitelnost; žalobce trpí tzv. neurastenickým syndromem. Kromě toho je nyní výrazně omezen i v rekreačním sportovním vyžití, jemuž se žalobce dříve aktivně a s oblibou věnoval, a které pro něj představuje významnou životní hodnotu. Odvolací soud nepřihlížel ani k tomu, že žalobce ve věku příznivém pro nabytí vyššího vzdělání pozbyl část intelektové kapacity, potřebné ke zvládnutí vysokoškolského studia, a že je tím do budoucna omezován i v pracovním uplatnění, neboť trenérské a výchovné činnosti se nemůže věnovat v potřebném rozsahu, a podle svého tvrzení, ani v původně zamýšleném zaměstnání (Nejvyšší soud, 2005).

5.1.2 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1960/2002

V karate však z již z povahy tohoto zápasu vyplývá nebezpečí a každý zápasník se především musí krýt proti úderům a kopům, které jsou způsobitelné vyvolat zranění, a zároveň si je vědom míry rizika s tímto sportem spojeným. Počínat si v tomto sportu tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, nelze v plné míře, neboť pak by tento sport ztratil smysl (Králík, 2016, p. 324).

Podle dalšího rozsudku nejvyššího soudu (spisová značka: 25 Cdo 1960/2002) ze dne 17.12.2002, jehož předmětem byla náhrada škody na zdraví s odůvodněním poškozeného, který při zápase ve sportovním karate utrpěl vážný úraz s trvalými následky způsobenými porušením

soutěžních pravidel karate ze strany jeho soupeře, který porušil prevenční povinnost vyplývající z ustanovení občanského zákoníku, neboť porušení pravidel karate je nutno posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví.

Soud vycházel ze znaleckého posudku, podle kterého základní počet bodů činí 440 na bolestném a 800 za ztížení společenského uplatnění. V daném případě je umožněno navýšení základního bodového ohodnocení za ztížení společenského uplatnění na osminásobek. Soud přihlédl přitom k okolnosti, že zranění, které žalobce utrpěl v mladém věku, pro něj znamenalo významné životní omezení v osobním, společenském i kulturním životě, v pracovním uplatnění i ve sportovním vyžití, a zohlednil i jeho přetrvávající psychické potíže. V důsledku zranění totiž žalobce nadále nemůže provozovat karate, kterému se jako reprezentant ČR věnoval řadu let vrcholově, a své zkušenosti může předávat jen teoreticky jako asistent na fakultě. Kromě rekreačního plavání je vyřazen ze všech druhů sportů, má problémy s dokončením studia na FTVS a nemůže tancovat či navštěvovat místa s velkým hlukem (Nejvyšší soud, 2003).

Nejvyšší soud, shodně se soudem prvního stupně, založil své rozhodnutí na skutkovém závěru, že žalovaný udeřil žalobce v rozporu s pravidly karate. Při tomto jeho jednání vznikla žalobci (jeho soupeři) škoda na zdraví, uvedené je jednání žalovaného postižitelné nejen v rámci pravidel zápasu karate, kterým se podířil, ale představuje současně i porušení prevenční povinnosti. Tím je splněn jeden z předpokladů odpovědnosti žalovaného (zápasníka karate) za takto způsobenou škodu na zdraví žalobce podle téhož zákona. Z citovaných ustanovení vyplývá, že odškodnění za ztížení společenského uplatnění samo o sobě ve své podstatě již v základní výměře představuje náhradu za prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb a pro plnění jeho společenských úkolů (Nejvyšší soud, 2003).

Rozsahu pouřazového omezení žalobce v životě i ve společnosti je přiměřené zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění celkové odškodnění žalobce pro následky úrazu 120 000,- Kč. Výše odškodnění za bolest a za ztížení společenského uplatnění bylo určeno částkou 30,- Kč za jeden bod. Celková výše odškodnění za bolest a za ztížení společenského uplatnění z jednoho poškození zdraví nesmí přesáhnout částku 120 000,- Kč. Z toho odškodnění za bolest nesmí přesáhnout částku 36 000,- Kč. Byl-li základní počet bodů za ztížení společenského uplatnění v lékařském posudku ohodnocen na 800 (po 30 Kč za jeden bod), činilo základní odškodnění částku 24 000,- Kč. Tato částka mohla být soudem přiměřeně zvýšena až na dvojnásobek, tedy na částku 48 000,- Kč. Toto další zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění by tudíž přicházelo v úvahu jen za splnění předpokladů, že by se jednalo o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele vystihující rozsah a omezení v dalším životě a ve společnosti (Nejvyšší soud, 2003).

5.1.3 Kazuistika deliktů podle soutěžních pravidel a disciplinárních řádů

Oba výše popsané rozsudky se zabývají podobnými případy z pohledu trestněprávního i občanskoprávního. Oba případy jsou shodné v tom, že došlo k porušení soutěžních pravidel. Ke studii byla využita mezinárodní pravidla dvou světových organizací karate, a to pravidla WKF a pravidla WOF. K vyvození závěru z pohledu rozhodčího byly využity osobní znalosti a zkušenosti ve funkci mezinárodního rozhodčího WOF a krajského rozhodčího WKF (osobní sdělení, 4. dubna 2023).

Z výše uvedených rozsudků je patrné pouze to, že soupeř poškozeného vedl útok, který je podle pravidel označený za zakázanou techniku, ovšem konkrétní druh techniky a míra intenzity útoku nebyla popsána. Ze způsobeného zranění s trvalými následky lze vyvodit to, že ať útočník zasáhl poškozeného jakoukoliv technikou, byla provedena velmi razantně a bez kontroly. I přes to, že pravidla dvou zde uvedených organizací jsou v omezení technik rozdílná, je nejen postup a verdikt rozhodčích téměř totožný, ale i míra intenzity útoku a kontaktu s horní částí těla (hlava) se významně neliší.

V případě, že jeden z bojujících karatistů provede zakázanou techniku, ale nedotkne se soupeře, rozhodčí zápas zastaví a za podpory soudců (tzv. rohových rozhodčích) vydá gesto a rozhodnutí v podobě napomenutí. Se čtvrtým napomenutím tohoto karatisty je zápas ukončen a za vítěze je určen jeho soupeř. Pokud dojde ke kontaktnímu zásahu tzv. bez kontroly, tzn. že úderová plocha útočící končetiny nebyla zastavena v bezpečné vzdálenosti, rozhodčí zápas zastaví a zhodnotí zdravotní stav zasaženého a za podpory soudců udělí nebo neudělí příslušnou úroveň penalizace. V soutěžích karate známe čtyři úrovně penalizací: SHIKAKU, KEIKOKU, HANSOKU CHUI a HANSOKU. Podle počtu trestných bodů nebo podle závažnosti trestu rozhodčí danému závodníkovi udělí příslušnou penalizaci, kde HANSOKU znamená nejvyšší trest a bezprostředně po jeho vyslovení rozhodčí sdělí i výsledek zápasu. Plný počet trestných bodů lze získat postupně nebo jednorázově, a to podle závažnosti provinění. Zápas je ukončen před uplynutím časového limitu, pokud jeden ze závodníků dosáhne plný počet trestných bodů. Potom bude za vítěze vyhlášen soupeř, příp. napomenutý karatista je diskvalifikován, a to buď v daném zápase nebo z celého turnaje (osobní sdělení, 2. dubna, 2023).

Soutěže karate se od svého vzniku doposud neustále vyvíjejí, a to nejen v jejich organizaci a optimalizaci pravidel, ale i v kvalifikaci rozhodčích a soudců, kteří dokážou včas a adekvátně reagovat na každou situaci, vyhodnotit ji a příslušně rozhodnout. Díky tomuto systému jsou eliminovány těžké úrazy v soutěžích karate (osobní sdělení, 18. dubna, 2021).

Český svaz karate jako největší národní a multistylová organizace sportovního karate, podle informací přímo od funkcionářů, od roku 1989 nebyla nucena řešit žádné závažné porušení

soutěžních pravidel v disciplinárním řízení. Rovněž mezinárodní organizace tradičního okinawského karate WOF zastoupená v ČR Českou federací Okinawa Karate a Kobudo neměla potřebu řešit žádný disciplinární delikt v souvislosti s porušením soutěžních pravidel s újmou na zdraví (osobní sdělení, 1. dubna, 2023).

V případě, že by přesto došlo k tak závažnému provinění, může daná organizace podle disciplinárního řádu závodníkovi udělit níže uvedené tresty:

- a. Důtka;
- b. Podmínka na dobu určitou;
- c. Zbavení členských výhod na dobu určitou;
- d. Vyloučení z reprezentace;
- e. Zákaz možnosti získávání stupňů na dobu určitou;
- f. Zákaz účasti na soutěžích;
- g. Vyloučení z organizace (ukončení členství).

Vzhledem k tomu, že v České republice neexistuje karatista jako profesionální sportovec, ale pouze výkonnostní, udělení jakékoliv finanční sankce jako srážky mzdy je irelevantní. Profesionálové v karate bývají většinou pouze trenéři, kteří zpravidla tuto činnost vykonávají jako OSVČ nebo jako zaměstnanci dané organizace, kde je postih mimo disciplinární působnost organizace (osobní sdělení, 18. dubna, 2021).

5.2 Stanovení a srovnání výše náhrady škody na zdraví

Zákon je postaven na požadavku, aby popsané újmy byly plně vyváženy peněžitou náhradou. Tato velkorysá formulace přehlíží, že zdraví je natolik výjimečnou a cennou hodnotou, že plná peněžitá náhrada za jeho poškození je diskutabilní, případně že stojí mimo reálné finanční možnosti většinového vzorku společnosti.

U odškodňování těchto újem se nejedná o reparační, nýbrž o kompenzační funkci náhrady, tedy že poškození hodnot nelze napravit a nahradit, nýbrž pouze zmírnit či kompenzovat peněžitým plněním. Nelze-li výši náhrady takto určit, má se náhrada stanovit podle zásad slušnosti.

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „Metodika“), by proto měla představovat doporučující, ucelený, odborně fundovaný a řádně odůvodnitelný základ celé škály újem a postižení zařaditelný pod pojem bolesti a ztížení společenského uplatnění (Adamová et al., 2021).

5.2.1 Stanovení náhrady za odškodnění bolesti

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, pro účely odškodnění bolesti zčásti využívá dosavadní systém plynoucí z dříve využívané vyhlášky č. 440/2001 Sb. – příloha č.1, kterou revidovala Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, zejména pro podrobně rozpracovanou klasifikaci bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla a vyjadřující míru bolesti jako tělesného a duševního strádání v souvislosti se zásahy do zdraví. Smyslem náhrady za bolest je odškodnit, nikoliv jen čistě samotný bolestivý stav, nýbrž i diskomfort, stres či obtíže spojené s utrpěnou zdravotní újmou, a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (Adamová et al., 2021). Výše odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění se stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku. V příloze je vypracován nový přehled bolesti, který nastavuje nově definované proporce mezi jednotlivými bolestivými stavy. Skládá se z jednotlivých položek, jimž jsou přiřazeny bodové hodnoty vyjadřující poměr mezi jednotlivými položkami. Pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu, jejíž výši se doporučuje odvozovat od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející roku, v němž vznikl nárok nebo vznikla bolest (Adamová et al., 2021).

Vznik bolesti se váže k akutní fázi bolestivého stavu s tím, že výši nároku lze vyčíslit až v době stabilizace bolesti. Bolest může vznikat jak při samotné škodní události, tak při léčení či odstraňování následků újmy na zdraví. Výše náhrady může být upravena (zvýšena) v závislosti na komplikovanosti léčby. Rozlišují se následné stupně komplikací (jsou-li v příčinné souvislosti se škodní událostí) a jim přiřazené procentní zvýšení náhrady (Adamová et al., 2021).

Tabulka 1

Přehled hodnot 1 bodu za odškodnění bolesti v závislosti na průměrné mzdě v jednotlivých letech (vlastní)

Kalendářní rok	Průměrná mzda	Hodnota 1 bodu za odškodnění bolesti
2013	25 128,- Kč	?
2014	25 546,- Kč	251,28 Kč
2015	26 611,- Kč	255,46 Kč
2016	27 589,- Kč	266,11 Kč
2017	29 504,- Kč	275,89 Kč
2018	31 885,- Kč	295,04 Kč
2019	34 125,- Kč	318,85 Kč
2020	35 611,- Kč	341,25 Kč
2021	37 839,- Kč	356,11 Kč
2022	40 353,- Kč	378,39 Kč
2023	?	403,53 Kč

Poznámka. Údaje průměrné mzdy v jednotlivých letech jsou získány z oficiálního webu Českého statistického úřadu. Hodnoty 1 bodu za odškodnění bolesti jsou vypočteny z výše průměrné mzdy v předchozím kalendářním roce.

Tabulka 2*Vybrané sazby bodového hodnocení za bolest u úrazů (vlastní)*

Klasifikace poškození zdraví	Počet bodů
Povrchní poranění hlavy	2
Povrchní poranění nosu	5
Povrchní poranění rtu a dutiny ústní	5
Mnohočetná povrchní poranění hlavy	Max. 15 (součet)
Rána očního víčka a periokulární krajiny	15
Rána tváře a temporomandibulární krajiny	5
Rána rtu	5
Zlomenina kostí lebky a obličeje	10
Zlomenina nosních kostí	20
Ztráta zubu	10
Zlomenina dolní čelisti	20
Zlomeniny jiných kostí lebky a obličeje (např. lícní kost)	10
Rána postihující hrtan a průdušnici	150
Traumatická ruptura krční meziobratlové ploténky	100
Povrchní poranění hrudníku	30
Zlomenina žebra, hrudní kosti a hrudní páteře	50
Poranění bránice	100
Zhmoždění břišní stěny	20
Zhmoždění zevních pohlavních orgánů	50
Rána šourku a varlat	30
Zlomenina ramene a paže	20
Zlomenina klíční kosti bez dislokace	20
Vymknutí, podvrtnutí a natažení kloubů a vazů ramenního pletence	30
Poranění svalu a šlachy v úrovni ramene a paže	30
Zlomenina jiné zápěstní kosti bez posunu	20
Zlomenina prstu (ruky) bez posunu	10
Zlomenina vnitřního kotníku bez dislokace	80

Poznámka. Byly vybrány druhy poškození na zdraví, které nejčastěji mohou odpovídat následkům zranění v zápase v karate.

5.2.2 Stanovení náhrady za ztížení společenského uplatnění

U ztížení společenského uplatnění bylo přistoupeno k vytvoření zcela nového systému, který by vedle nezbytného odborného lékařského zařazení újmy zohledňoval i lépe definovaný a zdravotní újmě přiřazený rozsah postižení (omezení), jednak ve vztahu k průměrnému (obvyklému) poškozenému, a to zejména z pohledu všech myslitelných stránek lidského života, tj. všech oblastí, v nichž pro trvalé zdravotní následky dochází k omezení či dokonce k plnému vyřazení z možnosti se společensky uplatnit a naplnit tak zákonem předvídanou podmínku "lepší budoucnosti", jednak s přihlédnutím k individuálním odlišnostem každého jednotlivého případu (Adamová et al., 2021).

Východiskem přístupu k hodnocení závažnosti ztížení společenského uplatnění je Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (MKF), vypracovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO), dostupná v české verzi na webu MSPV. Jde o celosvětově uznávanou a používanou systematiku trvalých zdravotních újem, vycházející z rozřazení postižení podle tělesných struktur a funkcí, jdoucí ovšem důsledněji do vystižení dopadů těchto újem na schopnosti poškozeného vykonávat běžné životní aktivity. Nespornou předností MKF je propracovaná struktura a důraz na určení stupně omezení funkčních schopností postiženého, a to s přihlédnutím k jeho osobním poměrům tak, aby bylo zohledněno zhoršení oproti předchozímu stavu. Tento systém vylučuje potíže s nežádoucím zdvojováním téhož postižení pod různými položkami a zároveň tím, že přiřazuje jednotlivým funkčním potížím určitý stupeň závažnosti (podpořený i procentní škálou), dobře vystihuje touto formou rozsah postižení. Protože je velmi podrobná a promyšlená, umožňuje MKF při plném využití vykreslit velmi plastický obraz nejen funkčních tělesných postižení, nýbrž i jejich praktický dopad do všech sfér života poškozeného (Adamová et al., 2021).

Stupeň závažnosti trvalého zdravotního postižení je pojat jako procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti) ve škále 0-100 % pro jednotlivé položky (domény) v devíti oblastech společenského zapojení. Tento způsob určení výše náhrady se neobejde bez definování částky, která představuje pomyslnou hodnotu zmařeného (byť neskončeného) lidského života při absolutním vyřazení ze všech sfér společenského zapojení (100 %), čemuž odpovídá určitá částka vyjádřená pomocí 400násobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného (Adamová et al., 2021).

Tabulka 3

Tabulka klasifikace funkčních schopností disability a zdraví - hodnocení aktivity (provádění daného úkolu nebo úkonu) a participace (zapojení do životní situace)

Domény	Kvalifikátor: Výkon %	Kvalifikátor: Kapacita %
Učení se a aplikace znalostí		
Obecné úkoly a požadavky		
Komunikace		
Mobilita		
Péče o sebe		
Život v domácnosti		
Mezilidská jednání a vztahy		
Hlavní oblasti života		
Život komunitní, sociální a občanský		

Poznámka. Kvalifikátor výkonu popisuje, co a jak člověk dělá ve svém obvyklém prostředí, což může být chápáno jako zapojení do životní situace. Kvalifikátor kapacity popisuje schopnost člověka provádět úkol nebo úkon ve standardním prostředí.

Tabulka 4

Přehled výše náhrad za ztížení společenského uplatnění v závislosti na průměrné mzdě v jednotlivých letech při 100 % vyřazení ze všech sfér společenského zapojení (vlastní)

Kalendářní rok	Průměrná mzda	Výše náhrady za ztížení spol. uplatnění
2013	25 128,- Kč	?
2014	25 546,- Kč	10 051 200 Kč
2015	26 611,- Kč	10 218 400 Kč
2016	27 589,- Kč	10 644 400 Kč
2017	29 504,- Kč	11 035 600 Kč
2018	31 885,- Kč	11 801 600 Kč
2019	34 125,- Kč	12 754 000 Kč
2020	35 611,- Kč	13 650 000 Kč
2021	37 839,- Kč	14 244 400 Kč
2022	40 353,- Kč	15 135 600 Kč
2023	?	16 141 200 Kč

Poznámka. Údaje průměrné mzdy v jednotlivých letech jsou získány z oficiálního webu Českého statistického úřadu. Peněžní hodnota výše náhrady za ztížení společenského uplatnění byla spočítána z výše průměrné mzdy v předchozím kalendářním roce, která tvoří její 400násobek při 100 % vyřazení ze všech sfér společenského uplatnění.

Individuální přístup a zohlednění zvláštností každého jednotlivého případu předpokládá, že takto zjištěná částka základního ohodnocení může a má být modifikována s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem na straně poškozeného, kam patří věk a ztráta skutečně výjimečné lepší budoucnosti – kariéry. Vzhledem k tomu, že vrcholu sil i intenzity společenského zapojení se obvykle dosahuje ve věku od 45 do 55 let, je namísto základní částku stanovenou shora upravit (Adamová et al., 2021).

Tabulka 5

Přehled možné úpravy (zvýšení nebo snížení) základní částky stanovené v tabulce 2 podle věkového rozmezí, které odpovídá vrcholu sil a intenzitě společenského zapojení (vlastní)

Věková kategorie	Procentuální úprava
0 – 24 let	+ 30 až 35 %
25 – 34 let	+ 20 %
35 – 44 let	+ 10 %
45 – 54 let	0 %
55 – 69 let	- 10 %
70 let a více	- 20 %

Poznámka. Výjimečné zapojení do společenských aktivit je namísto zohlednit zvýšením základní částky až do 10 %, je-li nadprůměrné, až do 20 %, je-li výjimečně intenzivní, a až do 30 %, je-li zcela mimořádné. Náhrada se snižuje až o 10 %, je-li zapojení podprůměrné, a až o 20 %, není-li prakticky žádné.

Uvedené nehmotné újmy jsou ze své podstaty neodčinitelné, účelem poskytnutí peněžité náhrady tedy není uvedení poškozeného do stavu existujícího před poškozením (jako u náhrady majetkové škody), nýbrž poskytnutí finančních prostředků, za které si může poškozený opatřit náhradní požitky, které mají zmírnit jeho strádání. Tyto nehmotné újmy jsou vnímány přibližně stejně úkorně každou lidskou bytostí a nelze dost dobře tvrdit, že by měly být odškodněny mnohonásobně více jen proto, že je poškozený mladší nebo byl před zraněním aktivnější. Mladší člověk je jistě závažným poškozením zdraví připraven o radosti života, které si již starší člověk užil, a bude nucen se vyrovnávat se svým handicapem po delší dobu. Na druhé straně mladší člověk má více sil, je adaptabilnější, dokáže se po fyzické i psychické stránce s postižením vyrovnat zpravidla lépe než člověk starší (Adamová et al., 2021).

K podání znaleckého posudku podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.), která je pro soud základem pro určení náhrady za ztížení společenského uplatnění, je odborně způsobilý znalec z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, aniž by byla vyžadována jeho odbornost odpovídající danému postižení. Tento znalec však musí učinit své závěry o stupni obtíží poškozeného s oporou o diagnózu a zjištění příslušného odborníka (Nejvyšší soud, 2018).

6 DISKUSE

Sport je natolik přínosnou a rozšířenou společenskou oblastí, že je potřeba jej regulovat a tím vymezit práva a povinnosti sportovců, a to nejen obecnou právní úpravou, ale i sportovními normami vztahujícími se na konkrétní sportovní odvětví, disciplínu, popřípadě organizaci.

Rozsahem se tato práce se dotýká různých vědních oborů jako jsou trestní právo, občanské právo a sportovní právo, ale také filozofie, historie, etika a v neposlední řadě bojové umění a sport, a proto má interdisciplinární charakter.

Cílem práce bylo objasnit problematiku občanskoprávní odpovědnosti a náhrady škody za způsobenou újmu na zdraví při soutěžích v karate důsledkem porušení soutěžních pravidel.

V přehledu poznatků byly čtenáři seznámeni s terminologií a problematikou práva a bojového umění, která je prováděla celou prací. Byly zde charakterizovány některé potřebné pojmy uvádějící čtenáře do oblasti karate počínaje jeho historií a rozvojem, až po vznik soutěží, a další aspekty. Co se týče karate, je třeba vycházet z toho, že se jedná bojový systém, který před několika staletími vytvořili obyvatelé ostrova Okinawa, respektive království Ryu Kyu k obraně proti okupaci a teroru své země. V tamějších podmínkách chyba znamenala život, proto nebyl v karate prostor pro show nebo sport, jako je tomu dnes v mnoha stylech nebo organizacích. Velmi obtížně lze v současné době nalézt bojový systém, který by byl prověřen tak dlouhou válečnou historií. Spíše naopak mnoho technik z původního okinawského karate je přebíráno do moderních bojových systémů nebo sportovních stylů. Celá historie karate byla doprovázena legislativou v různých podobách, a to zejména zákazy držení zbraní a poté i zákaz karate samotného. V současné době má na karate jako i na ostatní styly bojového umění vliv jak obecný právní systém dané země, tak i systém sportovního práva v rámci konkrétní mezinárodní organizace reprezentované národní organizací v té určité zemi.

Následně byly analyzovány potřebná obecná právní ustanovení vztahující se k občanskoprávní odpovědnosti a náhrady škody ve sportovních soutěžích, mezi kterými jsou okolnosti vylučující protiprávnost, ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví, prevenční povinnost, náhrada a způsob odčinění nemajetkové újmy. Tyto právní ustanovení byly podrobně rozebrány pomocí komentářů a soudní judikatury. V další podkapitole se mohl čtenář seznámit s problematikou sportovních norem, jejich rozdělením na normy psané, nepsané a morální, které jsou zde i popsány. Dále byly popsány a analyzovány konkrétní sportovní normy směřující k předmětu a dosažení cíle této práce, a to soutěžní pravidla karate disciplíny kumite (volný boj) a disciplinární řád včetně vyjmenování jednotlivých sankcí.

6.1 První výzkumný problém: rozbor judikatury

První výzkumný problém zní: „Rozbor vzájemné propojenosti mezi příslušnými ustanoveními občanského práva a ustanoveními sportovních norem, jež jsou srovnány se soudní judikaturou případů ublížení na zdraví v podmínkách soutěží karate, jež je následkem porušení soutěžních pravidel.“ K dosažení cílů tohoto výzkumného problému byly rozebrány dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu s následujícími výsledky.

V obou případech úrazu s trvalými následky byl úder soupeře v rozporu s pravidly karate, při němž zasaženému vznikla škoda na zdraví, je postižitelný nejen v rámci pravidel zápasu karate, nýbrž představuje současně i porušení prevenční povinnosti. Při splnění zbývajících předpokladů je dána obecná odpovědnost za škodu na principu presumovaného zavinění. Skutkový základ případu byl dán žalobcem (poškozeným) na zaplacení ztížení společenského uplatnění (Králík, 2016, p. 323).

I přesto, že karate je sportem kontaktním, při němž často dochází ke zranění a z povahy zápasu vyplývá nebezpečí a každý zápasník se především musí krýt proti úderům a kopům soupeře, které jsou schopné způsobit zranění, a zároveň si je vědom rizika s tímto sportem spojeným. Počínat si v tomto sportu tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, nelze v plné míře, neboť pak by tento sport ztratil smysl (Králík, 2016, p. 324).

Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1960/2002 bylo zohledněno to, že poškozený (žalobce) utrpěl zranění v mladém věku a také jeho životní omezení v osobním, společenském, pracovním a sportovním vyžití. Proto se žalobce domáhal náhrady za ztížení společenského uplatnění, které bylo odvolacím soudem přiznáno. Ze strany sportovního svazu došlo k diskvalifikaci soupeře, který poškozenému způsobil zranění přímo v zápase, jež opakovaně ztratil vědomí a byl zde resuscitován.

Dovolací soud dospěl k závěru, že žalovaný způsobil poškozenému škodu na zdraví tím, že jednal v rozporu se soutěžními pravidly, kterým se dobrovolně podřídil a akceptoval je, čím i současně porušil prevenční povinnost podle ustanovení § 415 zákona č. 89/2012, občanský zákoník. Tímto byl splněn jeden ze znaků odpovědnosti za způsobenou škodu na zdraví ustanovení § 420 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, porušení právní povinnosti (Králík, 2016, p. 324).

Při rozhodování o výši náhrady za bolestné a za ztížení společenského uplatnění soud vycházel ze znaleckého posudku, podle kterého základní počet bodů činil 440 bodů na bolestném a 800 bodů za ztížení společenského uplatnění. Základní odškodnění tedy činilo 24 000 Kč. Soud také dovolil, že se v tomto případě jedná o důvody mimořádného zřetele, které umožní navýšení základního bodového ohodnocení za ztížení společenského uplatnění na dvojnásobek.

Po uvážení takového rozsahu omezení, by byla zvýšena náhrada na částku 48 000 Kč (Králík, 2016, pp. 326 - 330).

Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2497/2004, který využívá poznatků z předchozího rozhodnutí soudu uvádí, že soud pro doplnění dokazování ve věci ublížení na zdraví v zápase ligy karate provedl výslechy dvou svědků, podle něhož byl stanoven závěr, že se naopak nejedná o případ mimořádného zřetele.

Poškozený se zpožděním dostudoval fakultu tělesné výchovy a sportu, dosáhl tedy vysokoškolského vzdělání v oboru, ve kterém působil. I když sám aktivně nezávodí, může své zkušenosti a vzdělání využít při přípravě nových závodníků. Protože doplněným dokazováním nebyly zjištěny v zásadě žádné nové skutečnosti, které by již nebyly zjištěny a hodnoceny v předchozím odvolacím řízení, odvolací soud uzavřel, že je možné zvýšit základní bodové hodnocení za odškodnění ztížení společenského uplatnění žalobce pouze na dvojnásobek. Žalobci bylo v době úrazu 25 let, studoval vysokou školu, byl úspěšným reprezentantem České republiky v karate a měl před sebou skvělé perspektivy. Jeho zapojení tedy bylo zcela mimořádné, zatímco nyní je trvale a výrazným způsobem omezen v uplatnění se v životě i ve společnosti. Vysokou školu sice nakonec absolvoval, avšak s ohledem na zdravotní problémy následkem předmětného úrazu se již nemůže karate věnovat závodně a je omezen i ve vedení tréninků, když může pracovat pouze jako asistent trenéra a pomáhat metodicky. Ze znaleckého posudku vyplývá že u žalobce při předmětném úrazu došlo k výraznému organickému poškození centrálního nervového systému, jehož projevy zasahují jak intelektovou, tak emoční sféru osobnosti. Intelektová výkonnost celkově aktuálně odpovídá pásmu slabšího průměru, oproti původní kapacitě je značně snížena. Snížení je hlavně selektivní a nejvíce postihuje koncentraci, volní pozornost, krátkodobou paměť, schopnost a nejvíce postihuje koncentraci, volní pozornost, krátkodobou paměť, schopnost z dříve nadprůměrného intelektu do pásma slabšího průměru. Navíc je i ve sféře patrná zvýšená labilita a dráždivost, přecitlivělost a snadná unavitelnost. Znalci uzavřeli, že v důsledku úrazu u žalobce došlo k dosud trvajícím závažnému organickému poškození mozku, psychologicky průkazně zdokumentovanému, které znamená závažné poškození a ztížení žalobcovy schopnosti studia, jakož i jeho osobního a emočního života, a změnilo a značně ztížilo jeho schopnost společenského uplatnění. Současně znalci doporučili soudu, aby uvážil zvýšení částky za ztížení společenského uplatnění (Králík, 2016, pp. 330 - 331).

Na základě výše uvedeného odvolací soud rozhodl rozsudkem ze dne 14. 3. 2006, čj. 23 Co 39/2006-376, kterým potvrzuje částku 58 000 Kč stanovenou soudem prvního stupně. Z pohledu obecně sportovněprávního byla žalobci přiznána požadovaná částka za ztížení společenského uplatnění pouze ve výši 192 000 Kč (Králík, 2016, p. 333).

6.2 Druhý výzkumný problém: stanovení výše náhrady škody

Druhý výzkumný problém zní: „Stanovení a srovnání náhrady za ublížení na zdraví stanovené rozsudky a judikáty oproti určení výše náhrady za ublížení na zdraví podle metodiky Nejvyššího soudu“. Předpokladem vzniku povinnosti nahradit nemajetkovou škodu bude protiprávní jednání, což je v případě problematiky této práce porušení prevenční povinnosti podle § 2900 zákona č. 89/2012, občanský zákoník.

Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy, vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. Pravidla pro odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění stanoví metodika Nejvyššího soudu, která nahradila dosavadní vyhlášku č. 440/2001 Sb. Metodika Nejvyššího soudu nemá závazný charakter, je však pomůckou k naplnění zásady slušnosti a Nejvyšší soud doporučuje soudům, aby ji při rozhodování ve sporech o náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění využívaly a aby v rozhodnutích zdůvodnily svůj postup podle pravidel v níž nastavených. Jednotlivé poškození zdraví jsou v metodice ohodnoceny body, kdy pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu. U ztížení společenského uplatnění se doporučuje hodnotu bodu odvozovat od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy a přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest (Nejvyšší soud, 2014).

Příslušnou klasifikaci poškození zdraví a přiřazení bodového ohodnocení dle Metodiky provádí buďto ošetřující lékař nebo znalec z oboru zdravotnictví – odvětví stanovení nemajetkové újmy na zdraví, přičemž při výběru bude zejména záležet na komplikovanosti daného případu a jeho zhodnocení. Ošetřující lékař nebo znalec tedy provede příslušnou klasifikaci poškození zdraví a dle toho udělí bodové ohodnocení, které je vynásobeno příslušnou částkou jednoho bodu pro daný rok. Pomyslná hodnota zmařeného (byť neskončeného) lidského života při 100 % vyřazení ze všech sfér společenského zapojení (základní rámcová částka) byla stanovena na 400násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného (Nejvyšší soud, 2014).

V jednom z výše uvedených případů ublížení na zdraví při soutěži v karate důsledkem porušení pravidel, ke kterému došlo dne 20.4.1996 a zdravotní stav poškozeného byl v tomto roce ustálen a diagnostikován, by výše náhrady za ztížení společenského uplatnění při 100 % vyřazení činila 3 521 600 Kč. Hodnota jednoho bodu v tomto případě byla vyjádřena částkou

88,04 Kč. Ovšem z analýzy rozsudku vyplývá, že výše jednoho bodu byla přiznána ve výši 30 Kč za 1 bod, což odpovídá 37,5 % vyřazení společenského uplatnění a výše jeho náhrady by teoreticky měla být 1 320 600 Kč.

V roce 2023, kdy by byla výše náhrady za ztížení společenského uplatnění počítána z průměrné mzdy z předchozího roku 2022, která činila 40 353 Kč, byl by výše zmíněný případ následků způsobených při soutěži v karate stanoven na částku 6 052 950 Kč. Tyto výpočty jsou pouze teoretické, protože v době posuzování zmíněných případů byla platná jiná legislativa, podle které jak výše náhrady za ztížení společenského uplatnění, tak i výše náhrady bolestného byly posuzovány a poté i stanoveny.

7 ZÁVĚRY

Rozsahem se tato práce dotýká různých vědních oborů jako jsou trestní právo, občanské právo, filozofie, historie, etika a v neposlední řadě bojové umění, sportovní a tělovýchovné obory, a má proto interdisciplinární charakter.

Sport je natolik přínosnou a rozšířenou společenskou oblastí, že je potřeba jej regulovat a tím vymezit práva a povinnosti sportovců, a to nejen obecnou právní úpravou, ale i sportovními normami vztahujícími se na konkrétní sportovní odvětví, disciplínu, popřípadě organizaci a tím objasnit komplikovanou problematiku občanskoprávní odpovědnosti sportovce za sportovní úrazy. Vzhledem k neustále se zvyšující komercializaci a medializaci sportu bude stále aktuálnější problém vzrůstajícího počtu závažných zranění, ke kterým dochází právě v průběhu výkonu sportovní činnosti.

Právní teorie i praxe hledá už mnoho let cesty, jak otázku odpovědnosti sportovce za sportovní úraz uchopit z hlediska práva. I když vznikalo v průběhu doby mnoho teorií a závěrů, obecný přístup, jak v této otázce průniku sportu a práva postupovat, se zatím stanovit nepodařilo. Vzhledem ke komplikovanosti a individuálnosti každého případu sportovního úrazu to s největší pravděpodobností ani není možné. Závodník vstupující do sportovního soutěžního prostředí přijímá riziko škody na zdraví, a do určité míry rezignuje na jejich náhradu. Jde zejména o podřizování se pravidlům daného sportu, při jejichž dodržení by ani v případě způsobení sportovního úrazu neměla právní odpovědnost sportovce nastupovat. Rovněž ne příliš rozsáhlá česká judikatura a obecné právní ustanovení v oblasti občanskoprávní odpovědnosti sportovce za sportovní úraz, která je v této práci rozebrána, považuje podle svých závěrů porušení sportovních pravidel za jednu z klíčových okolností pro vznik právní odpovědnosti sportovce za zranění sportovce jiného.

Sport může být definován jako pohybová činnost, která je vykonávána soutěživou formou podle určitých pravidel a zvyklostí, a jejíž vykonávání je spojeno s určitou, pro každý druh sportu odlišnou mírou rizika, která je nejen v karate, ale i dalších stylech bojových sportů vysoká. Jednání sportovců při takovém státem uznaném a povoleném sportu není protiprávní, pokud nepřekračuje právě onu hranici rizika danému sportu přípustnou. Tohoto rizika si závodník musí být vědom, aby ho následně mohl dobrovolně podstoupit. Závodník nesmí rovněž porušit ustanovení občanského zákoníku - prevenční povinnosti, jež je vymezena soutěžními pravidly dané sportovní organizace. Pro potřeby této práce byly použity pravidla dvou českých národních organizací, a to Českého svazu karate a České federace Okinawa Karate a Kobudo. Aplikace těchto soutěžních pravidel, činnosti rozhodčích a také udělování penalizací a trestů jsou podle

osobních zkušeností aplikovány velmi přísně a důsledně, neboť každá organizace má zájem předcházet úrazům a újmám na zdraví svých členů.

Soud ve svých rozsudcích, které byly pro potřeby této práce syntetizovány uvedl, že pro posouzení závažnosti porušení pravidel nemůže být rozhodujícím hlediskem závažnost následků, které nastanou, jelikož ty nic nevyovídají o charakteru porušení pravidel. Zároveň soud zohledňuje to, že sportovec má na rozhodování pouhé zlomky vteřin, což je nutné brát v úvahu před posouzením, zda došlo k porušení prevenční povinnosti, či nikoliv. Podle Nejvyššího soudu je tedy vždy nezbytné v každém jednotlivém případě zkoumat, zda dané jednání podstatným způsobem vybočilo z běžného způsobu boje, hry nebo zápasu. Sport je totiž natolik dynamické prostředí, že ho nelze regulovat obecným přístupem, protože každé porušení pravidel je klasifikováno jako porušení prevenční povinnosti. V případech, kdy jsou splněny předpoklady odpovědnosti za škodu, je dána odpovědnost žalovaného za škodu vzniklou žalobci, a tím uplatnění nároku na náhradu škody na zdraví je oprávněné.

Pokud tedy dojde ke vzniku právní odpovědnosti, nastane škůdci povinnost odčinit způsobenou újmu, kterou mu uloží soud ve svém rozhodnutí. Výši odčinění újmy, respektive náhrady škody na zdraví stanoví soud na základě odborného znaleckého posudku, který vychází z Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Syntézou této metodiky byly zjištěny postupy a výpočty náhrad bolestného a ztížení společenského uplatnění, jejichž výše je kromě ohodnocení ve znaleckém posudku závislá na průměrné měsíční mzdě předchozího kalendářního roku od ustálení zdravotního stavu poškozeného následkem úrazu.

Odborníci i široká veřejnost by takový přístup měli podporovat, aby občanům s disabilitou byla zaručena co nejvyšší dosažitelná míra autonomie, tedy rozhodování o vlastním osudu, aby se mohli v co nejširší míře zapojit do života společnosti ve smyslu ekonomickém, sociálním i kulturním (WHO, 2008, p. 12).

Podstatným společenským poznatkem na závěr této práce je zjištění, že v současné (moderní) době lidé s dovednostmi a znalostmi z tréninku karate jako starodávného bojového umění původně sloužící k boji o život a svoji zemi, dokážou s těmito dovednostmi nakládat v mezích zákona a v mezích sportovních pravidel a morálních norem. Způsobený úraz následkem porušení pravidel při soutěži v karate je zcela výjimečnou záležitostí a zpravidla je v rámci působnosti vyřešen rozhodčími v daný moment zápasu.

8 SOUHRN

Tato práce navazuje na předchozí bakalářskou práci, která objasňovala problematiku trestněprávní odpovědnosti v soutěžích karate, disciplíně kumite. Po rozhodnutí o trestní odpovědnosti přichází na řadu občanskoprávní odpovědnost a náhrada škody, čímž se zabývá tato diplomová práce.

Východiskem pro cíl práce bylo sestavit příslušná právní ustanovení, které se zabývají problematikou občanskoprávní odpovědnosti a náhrady škody za nemajetkovou újmu na zdraví při sportovních soutěžích v karate.

Metodologicky se práce opírala o analýzu komentářů, kazuistiky a judikatury soudního systému ČR k příslušným, nejen obecným právním ustanovením, ale i sportovním normám, které představují soutěžní pravidla, soutěžní a disciplinární řád národních organizací karate. Tyto soutěžní pravidla jsou jakýmsi upřesněním mezi preventivní povinnosti v podmínkách sportovních soutěží daného sportovního odvětví a sportovní organizace.

Výsledky analýzy těchto právních ustanovení umožnily zjistit a srovnat jejich reálné aplikování v soudní praxi na základě dvou judikátů případů úrazu v soutěži karate, způsobených porušením soutěžních pravidel. Výsledkem stanovení výše náhrady škody za ztížení společenského uplatnění a odškodnění bolesti je dedukce vyvozená z Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Za významné zjištění v rámci této problematiky byly vytvořeny přehledy bodového hodnocení za odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění v jednotlivých letech za posledních deset let. Nicméně se tato práce zaměřuje jen na ty skutečnosti, které jsou definovány cílem práce a dvěma výzkumnými problémy.

Vzhledem k tomu, že způsobené závažné úrazy s trvalými následky, ke kterým došlo porušením pravidel při soutěži v karate jsou zcela výjimečnou záležitostí a zpravidla jsou v rámci působnosti vyřešeny rozhodčími v daný moment zápasu, bylo proto pro přehled provedeno srovnání výše náhrady za ztížení společenského uplatnění mezi rokem, kdy došlo k úrazu v případě uvedeném v judikátech a rokem nynějším, s teoreticky stejným procentuálním rozsahem zranění.

Problematika této práce je zpracována v souladu s ustanoveními právních předpisů, kazuistiky a judikatury soudního systému České republiky, Soudního dvora Evropské unie a sportovních norem Českých národních organizací karate.

9 SUMMARY

This thesis is a continuation of the previous bachelor's thesis, which clarified the issue of the criminal liability in karate and kumite competitions. After the decision about the criminal liability comes civil liability and damages, which is what this (diploma) thesis deals with.

The starting point for the goal of this work was to compile the relevant legal provisions that deal with the issue of the civil liability and the compensation for the non-property damage to health during sports competitions in karate.

Methodologically, the work was based on the analysis of comments, the case studies and the jurisprudence of the court system of the Czech Republic on not only the relevant general legal provisions, but also on the sport's standards, which represent the competition rules, the competition regulation and the disciplinary orders of the national karate organizations. These competition rules are kind of a specification of the limits of the preventive obligation in the conditions of the sports competitions of the given sports sector and the sports organization.

The results of the analysis of these legal provisions made it possible to find out and compare their real application in the court practice based on two jurisprudence cases of injuries in the karate competition, caused by a violation of the competition rules. The result of the determining the amount of the compensation for the difficulty of the social application and a compensation for a pain is a deduction derived from the Methodology of the Supreme Court for the compensation of a non-pecuniary damage to the health. As a significant finding within this issue, summaries of point evaluations for a compensation for a pain and a difficulty in the social application were created in individual years for the last ten years. However, this work focuses only on those facts that are defined by the aim of this work and by the two research problems.

Due to the fact that serious injuries with permanent consequences caused by breaking the rules during a karate competition are a completely exceptional matter and they are usually resolved within the scope of the referees at the given moment of the match, a comparison of the amount of a compensation for hindering a social application was therefore made for the sake of the overview between the year when the injury occurred in the case mentioned in the case law and the current year with the theoretical same percentage range of injuries.

The issues of this thesis are processed in accordance with the provisions of legal regulations, case studies and the jurisprudence of the judicial system of the Czech Republic, the Court of Justice of the European Union and the sports standards of the Czech National Karate Organizations.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Adamová, H., Bajura, J., Dolanská Bányaiová, L., Brim, L., Čáp, Z., Černá, S., Dvořák, J., Dvořák, T., Eliáš, J., Elischer, D., Fiala, J., Fiala, V., Frinta, O., Haas, K., Hajn, P., Holčápek, T., Horáček, T., Horáček, V., Hourová, V., & Židlická, M. (2021). *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI (§ 2521 – 3081)*. <https://www.aspi.cz>
- Bláha, J., Boček, J., Faktor, J., First R., Fojtík I., Honzák, & Vilikus, Z. (2004). *Karate – učební texty pro trenéry III. a II. Tříd.* Praha: Olympia.
- Carpenter, K., Chizzola, P., Haindlová, M., Hamerník, P., Kohout, D., Králík, M., & Sup, M. (2012). *Sportovní právo*. Praha: Auditorium.
- Ciprýn. Š., & Plačková, T. (2018). *Odpovědnost za úrazy při sportu*. Právní prostor. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odpovednost-za-urazy-pri-sportu>
- Česká federace Okinawa Karate a Kobudo. (2010). *Historie karate*. <http://www.shurite.cz/karate-historie/>
- Clarke, Ch. (2012). *Okinawan Karate: A history of styles and master*. Huntington: Clarke's Canyon Press.
- Coufalová, B., Pinkava, J., & Pochylá, V. (2014). *Trestně právní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges.
- Český svaz karate. (1995). *Disciplinární řád Českého svazu karate*. Praha: http://www.czechkarate.cz/files/disciplinari_rad.pdf
- Dombrovská, M., Doubrava, P., Janák, J., Maisner, M., & Vlachová, B. (2019). *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck.
- Bunc, V., Dovalil, J., Hošek, V., Choutka, M., Peříč, T., Potměšil, J., Svoboda, B., & Vránová, J. (2002). *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia.
- Česká federace Okinawa Karate a Kobudo. (2016). *Vnitřní předpisy ČFOKK*. <http://www.shurite.cz/wp-content/uploads/2019/01/Vnitřní%CC%8Cni%CC%81-pr%CC%8Cedpisy-C%CC%8CFOKK-2018.pdf>
- Český svaz karate. (2000). *Soutěžní řád ČSKe*. https://www.czechkarate.cz/wp-content/uploads/2020/06/soutezni_rad_cske_2020.pdf
- Český svaz karate. (2020). *Soutěžní pravidla WKF*. https://www.czechkarate.cz/wp-content/uploads/2020/06/WKF_Competition_Rules_2020_1_CZE_update_15062020.pdf
- Eliáš, K. et al. (2008). *Občanský zákoník. Velká akademický komentář. 1. svazek*. Praha: Linde.
- Eliáš, K., & Havel, B. (2009). *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk.

- Fojtík, I., Král, P., & Král, P. (1993). *Karatedó*. Praha: Olympia.
- Gerloch, A. (2007). *Teorie práva. 4. upravené vydání*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk.
- Hippík, R., Kotlář, D., Kutil, M., Novohradský, T., Tatalák, P., & Vágner, M. (2017). *Speciální tělesná příprava*. Vyškov: Centrum doktrín VeV -VA Vyškov.
- Janečková, E. (2015). *Právní aspekty sebeobrany*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer.
- Jelínek, J. et al. (2012). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Leges.
- Jelínek, J. et al. (2017). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges.
- Knapp, V. (1995). *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck.
- Konečný, A. (2000). *Slovník sebeobrany*. Olomouc: Votobia.
- Králík, M. (2016). *Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges.
- Králík, M. (2006). Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v tzv. kontaktních a bojových sportech a anglo-americkém a kontinentálně-evropském právním systému. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2006(3), 224-233.
- Králík, M. (1998). Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. *Právní rozhledy*, 1998(10), 485–495.
- Kubiček, J. (2019). *Sportovní právo 2019/2020 – podklady pro studenty*. <http://www.jirikubicek.cz>
- Lewis, A., & Taylor, J. (2003). *Sport law and practice*. Butterworths LexisNexis.
- Lind, W. (1996). *Tradice karate*. Brno: Comenius.
- Looschelders, D. (2000). Die Haftungsrechtliche Relevanz aussergesetzlicher Verhaltensregel im sport. *Juristische Rundschau: nummer 7*.
- McCarthy, P. (2005). *Bubiši neboli bible karate*. Bratislava: CAD Press.
- Náchodský, Z. (2006). *Nebojte se bránit*. Praha: Armex Publishing.
- Nagamine, S. (1976). *The essence of Okinawan karate-do*. Tokyo: Tuttle Publishing.
- Nejvyšší soud. (1966). *Stanovisko NS ČR II/65 Sb*. <http://www.nsoud.cz>
- Nejvyšší soud (2014). *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. <http://www.nsoud.cz>
- Nejvyšší soud. (1966). *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 1965 sp. zn. Pls 5/65*. <http://www.aspi.cz>
- Nejvyšší soud. (2003). *Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002*. <http://www.judikaty.info>
- Nejvyšší soud. (2005). *Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2497/2004*. <http://www.judikaty.info>

- Nejvyšší soud. (2015). *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, 25 Cdo 493/2015.*
<http://www.judikaty.info>
- Nejvyšší soud. (2019). *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne sp. zn. 25.7.2018 25 Cdo 2429/2018.*
<http://aspi.cz>
- Nejvyšší soud. (2020). *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.10.2018 sp. zn. 6 Tdo 1017/2018.*
<http://aspi.cz>
- NOVÁKOVÁ, Z. (2007). *Teorie práva pro společenské vědy se zaměřením na vzdělávání.* Olomouc: VUP Olomouc. <http://ksv.upol.cz/txt/OporaNovakova.pdf>
- Staniszew, A. (2001). *Lekcja karate czyli historia 20-lecia Shorin-ryu w Polsce.* Pińców: PUSKK.
- Šámal, P. (2010). *Trestní zákoník I.* Praha: C.H.Beck.
- Šebej, F. (1995). *Karate.* Bratislava: Timy.
- Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění*
- Weinmann, W. (2002). *Lexikon bojových sportů.* Praha: Naše vojsko.
- World Health Organization (2008). *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví.* <http://www.uzis.cz>
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.* <http://www.aspi.cz>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.* <http://www.aspi.cz>
- Zákon č. 49/2023 Sb., o podpoře sportu.* <http://www.aspi.cz>